Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабрийн 21-hээ гарана | № 297 (14102) | 1975 оной декабриин 20, суббото | Сэн 2 мүнгэн.

КОММУНИЗМ БАЙГУУЛГЫН ШУХАЛА ШЭНЭ ШАТА

«СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүд» тушаа партиин XXV съездэ КПСС-эй ЦК-гай проектые Советскэ Союзайнгаа олон түмэн бүхы арадуудтай хамта манай буряад арад, манай республикын бүхы ажалшад тон ехэ баяртайгаар, сэдьхэлээ маша ехэ ханангяар угтажа абаба. Энэ хадаа туйлай ехэ удха шанартай түүхэтэ партиина документ болоно бшуу. Эрдэм ухаанай талаар гүнзэгыгөөр бодомжологдожо, али бүхы талаhаа шэнжэлэгдэн зохёогдоhон, гүн үндэhэ баримтатай энэ документ соо Коммунис партиин ленинскэ хараа шугам, партиин экономическа политика өөрынгөө үнэн бэелэл олонхой. Арбадахи табан жэлдэ арадаймнай ажахын али бүхы hалбаринуудай бүри түргэнөөр, бүри хүсэтэйгөөр, улам эршэ түгэлдэрөөр хүгжэхэ, арад зоной ажабайдалай улам hайжарха байhан тухай КПСС-эй ЦК-гай проект соо элн тодоор хэлэгдэнэ.

Арбадахи табан жэлэй гол зорилго тухай КПСС-эй Центральна Комитедэй проект тодо hонороор ингэжэ онсолон тэмдэглэнэ:

«Ниитын үйлэдбэриие эршэ түгэлдэрөөр, тааруу тэнсүүгээр хүгжөөhэнэй, тэрэнэй ашаг үрые дээшэлүүлhэнэй, научно-техническэ дэбжэлтые түргэдхэпэнэй, ажалай бүтээсын ургалта туйлаhанай, арадай ажахын али бүхы hалбаринуудта хүдэлмэриин шанар али болохоор hайжаруулhанай үндэhөөр арадай ажабайдалай материальна болон культурна хэмжээе дэбжээхэ гэhэн Коммунис партиин хараа шугамые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхэ гээшэ арбадахи табан жэлэй гол зорилго мүн болоно».

Энэ зорилго бэелүүлхын тула ниитын үйлэдбэриин тогтууритай ургалта хангаха, тэрэнэй бүридэлые нарижуулан hайжаруулха; арад зоной энхэ тэниглэн байдал улам hайн болгохын тула шухала хэмжээнүүдые абаха; ниитын үйлэдбэриин ашаг үрын али болохоор ургаха, ашаг үрэ ехэтэй байха ябадал хангаха, арадай ажахыда нарин нягта арьбалалтын гурим хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхэ; научно-техническэ хүгжэлтэ хурдадхаха; арадай ажахые хүтэлбэрилхэ хэрэг оньhожоруулан нарижуулха; тойроод байгааша байгаалиие хамгаалха, байгаалиин баялигуудые зүбөөр хэрэглэхэ, бүри арьбадхаха тушаа тодорхой хэмжээ ябуулгануудые хараалха, бэелүүлхэ; социалис оронуудтай али бүхы талаар холбоо харилсаатайгаар ажаллаха хэрэг хэлбэришэгүйгөөр, удаа дараалан хүгжөөхэ, гүнзэгырүүлхэ, дэлхэйн социализмын байгуулалтын бэхижэлгэдэ туhалха шухала.

Проект соо дурдагдаhан тоо, баримтануудтай, съезд дээрэ баталагдахаар хараалагдаhан хэмжээ ябуулгануудтай танилсаад байхадаа, Коммунис партиингаа дотоодын болон гадаадын сэсэн мэргэн политикын шадамар бэрхээр бэелүүлэгдэжэ байhанда, инаг дуратай Эхэ оронойнгоо хүсэн түгэлдэрөөр хүгжэжэ, коммунизм тээшэ урагшаа амжалтатайгаар дабшажа ябаhандань совет хүн бүхэн баярлахын ехээр баярлана, энээгээр омогорхохо ёhоороо омогорхоно. Омогорхонгүй байхааршье бэшэ. Арбадахи табан жэлэй туршада манай орон дотор хизааргүй ехэ юумэн хэгдэхэ, томо томо шэнэ заводууд, фабриканууд болон комбинадууд, электростанцинууд болон түмэр харгынууд, соёл культурын байшангууд, больницанууд болон hургуулинууд шэнээр баригдаха болоно бшуу.

Ажалай бүтээсэ эрид дээшэлүүлхэ, алибаа продукциин шанар hайжаруулха гээшэ арбадахи табан жэлдэ иланга ехэ удха шанартай хэрэг болоно. Ниитын үйлэдбэри хүгжөөхэ, арадай hуудал байдал hайжаруулха талаар хараалагдаhан шухала зорилгонууд түбхын түрүүндэ ажалай бүтээсэ дээшэлүүлhэнэй ашаар туйлагдаха байна бшуу. Жэшээлхэдэ, национальна доходой ургалтын 85—90 процентнь ажалай бүтээсэ дээшэлүүлhэнэй ашаар туйлагдаха. Ажалай бүтээсэ промышленностьда 30—34 процент, хүдөө ажахыда — 27—30 процент, барилгада — 29—32 процент, түмэр замай транспортда — 18—20 процент ехэ болохо жэшээтэй. Арадай ажахын али бүхы hалбаринуудта ажалай бүтээсын иимэ ехээр ургаха байhан дээрэhээнь хараад үзэхэдэ, алибаа продукциин ямар ехээр бүтээн гаргагдахань элирнэ. Элдэб янзын орёо оньhон машина, прибор болон түхеэрэлгэнүүд, электрын эрдэм хүсэн, нефть, газ, шулуу нүүрhэ, булад — эдэ бүхэниие тоолохо болоо hаа, хэлэн дээрэ эрьелдэшэгүй ехэ юм! Жэшээлхэдэ, 1980 ондо 160—170 миллион тонно хүрэтэр булад хайлуулагдаха байна. Энэ буладаар бүтээн гаргагдаха машина, прибор болон бүхы бусад зүйлнүүдые тоолож о барахын аргагүй бшуу.

Социалис индустритай нягта холбоотойгоор хүдөө ажахы хүгжэхэ байна. Хүдөө ажахын үйлэдбэриие саашадань хүгжөөхэ, улам тогтууритай болгохо, хүн зоноо эдеэ хоолоор, промышленностьяа түүхэй эдээр үлэмжэ хүсэдөөр хангахын тула газар тарялан болон мал ажалые бүри ехэ ашаг үрэтэй болгохо, гүрэндөө хүдөө ажахын продукциин шухала нөөсэ байгуулха гээшэ хүдөө ажахымнай гол зорилго болоно. Орооhо тарян, мяхан, hүн, үндэгэн болон бусад продукци хэзээ хэзээнэйхиhээ элбэгээр абтадаг болохоор хараалагдана. Иимэ ургалта хангахын тула хүдөө ажахын хүгжэлтэдэ ехэ мүнгэ зөөри hомологдохо, комплексно механизаци болон автоматизаци, химизаци болон мелиораци, наука, техникэ болон түрүү дүй дүршэл оньhон арганууд) үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэхэ байна.

Арбадахи табан жэлэй туршада бэелүүлэгдэхэ томо томо барилгануудай тоодо манай республикада баригдажа байhан Байгал-Амарай түмэр замай, Галуута-Нуурай ГРЭС-эй барилгын үргэлжэлүүлэгдэхэ тухайнь КПСС-эй ЦК-гай проект соо тобойтор бэшэгдэhэниинь Буряад оронаймнай ажалшадай зүрхэндэ гүн сэдьхэлэй баяр, омогорхол түрүүлхэ ёhоороо түрүүлнэ. Тэрэшэлэн бусад хэдэ хэдэн томо заводууд болон комбинадуудай баригдаха байhандань баярламаар. Тиимэ болохолоороо, шэнэ табан жэлдэ манайшье республикын арадай ажахын али бүхы hалбаринуудай шэнэ хүсэтэйгөөр, шэнэ эршэтэйгээр дэлбаран хүгжэхэнь лабтай. Коммунис партиингаа ленинскэ сэсэн мэргэн политикын үнэн сэхээр, зүбөөр бэелүүлэгдэжэ байhанай ашаар, агууехэ ород арадай, аха дүү бүхы бусад совет арадуудай энэрхы hайхан сэдьхэлэй туhаламжаар Буряад оронаймнай экономикошье, удхаараа социалис, түхэл маягаараа үндэhэн соёл культурашье шэнэ табан жэлдэ саашадаа улам түргэнөөр, улам эршэ түгэлдэрөөр хүгжэхэ болоно.

Юhэдэхи табан жэлые амжалтатайгаар дүүргээд, арбадахи табан жэлэй эхилhэн түрүүшын үдэрhөө захалжа, эршэтэйгээр, шударгы габшагайгаар ажаллажа, КПСС-эй XXV съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха, Эхэ орондоо улам hайн бэлэг бариха гээшэ Буряад оронаймнай бүхы ажалшадай, ажалша хүн бүхэнэй нангин зорилго мүн болоно.

КОМСОМОЛОЙ ОБЛАСТНОЙ XXVIII КОНФЕРЕНЦИ ТУХАЙ ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Үсэгэлдэр, декабриин 19-нэй үдэр Ленинэй орденто гүрэнэй оперо ба баледэй театрай ордон соо комсомолой областной XXVIII конференци нээгдэбэ. Республикын комсомолшуудай түлөөлhэн 636 делегат эндэ суглараа.

ВЛКСМ-эй областной ээлжээтэ конференциие обкомой нэгэдэхи секретарь **В. Раднаев** нээжэ, конференциин хүтэлбэрилхы органууд hунгагдаба. Ехэ хуралдаанай Хүндэлэлэй Президиумые КПСС-эй ЦК-гай Политбюро составтайгаар hунгаха гэhэн дурадхал альга ташалгаар угтагдаба.

Конференциин зүбшэхэ асуудалнууд баталагдаба гэбэл:

«КПСС-эй XXIV, ВЛКСМ-эй XVII съезднүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэ болон республикын комсомолой организацинуудай залуушуулые коммунис үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлхэ талаар бэелүүлхэ саашанхи зорилгонууд тухай» ВЛКСМ-эй обкомой тоосоон.

Областной комсомолой организациин шалгалтын комиссиин тоосоон.

ВЛКСМ-эй областной комитедые hунгалга.

Комсомолой областной организациин шалгалтын комиссиие hунгалга.

Конференциин үзэмжэдэ табигдаhан нэгэдэхи асуудалаар ВЛКСМ-эй обкомой нэгэдэхи секретарь **В. Раднаев**, хоёрдохи асуудалаар шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ **В. Овсянкин** элидхэлнүүдые хэhэн байна.

Элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ ВЛКСМ-эй Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретарь **В. Тимашов**, ВЛКСМ-эй Зэдын райкомой нэгэдэхи секретарь **А. Буинов**, Улаан-Үдын авиационно заводой электрохабсаргагшадай комсомол-залуушуулай бригадые даагша **М. Калашников**, Түнхэнэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой механизатор **С. Арабжаева**, Улаан-Үдын прибор бүтээлгын заводой хүдэлмэришэн **Т. Соснина**, «Бамтоннельстрой» трестын 11-дэхи тоннельнэ отрядай комсомолой эхин организациин секретарь **В. Войтюк**, Сэлэнгын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой хонишон **А. Барадиев** гэгшэд хабаадалсаба.

Удаань конференциин мандатна комиссиин түрүүлэгшэ **С. Сахаев** элидхэл хэhэн байна.

Тоосоото элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэлгэ үргэлжэлбэ. ВЛКСМ-эй Кабанскын райкомой нэгэдэхи секретарь **В. Котов**, Хяагтын аймагай Хяагтын совхозой комсомолой организациин, секретарь **Л. Осеева**, Буряадай АССР-эй гэгээрэлэй министр **С. С. Дмитриев**, Улаан-Үдын нэгэдэхи столовын кондитер **Е. Дамбинова**, ВЛКСМ-эй Бэшүүрэй райкомой нэгэдэхи секретарь **В. Серебренников**, Улаан-Үдын 14-дэхи дунда hургуулиин hурагша **Т. Булдаева**, сэрэгэй алба хаагша **А. Говоров**, Буряадай хүдөө ажахын институдай студентка **М. Малакшинова**, Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадай нооhо илгагша, РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат **Л. Глушкова**, Захаамин хотын 14-дэхи ГПТУ-гай hурагша **О. Миронова** гэгшэд үгэ хэлэhэн байна.

Конференциин хүдэлмэридэ ВЛКСМ-эй ЦК-гай секретарь **Д. Н. Филиппов**, КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь **А. У. Модогоев** гэгшэд хабаадалсажа, үгэ хэлээ.

Республикын комсомолшуудай саашадаа бэелүүлхэ зорилгонуудые хараалhан тогтоол конференци баталан абаба.

Удаань комсомолой областной конференци ВЛКСМ-эй обкомые, областной организациин шалгалтын комиссиие hунгаба.

КОМСОМОЛОЙ ОБЛАСТНОЙ XXVIII КОНФЕРЕНЦИИН hУНГАhАН ВЛКСМ-эй БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ БҮРИДЭЛ

ОБКОМОЙ ГЭШҮҮД

Аюшеева Д. Б-Ц.
Антонова М. А.
Алимасов С. М.
Алексеев В. П.
Арабжаева С. Л.
Арбугаева Л. П.
Аюшиев Ц. Ц.
Бальчикова Л. М.
Балдаева Л. В.
Будажапов С. П.
Будаева В. А.
Буинов А. А.
Бельский Г. Г.
Базарова Т. Н.
Богуславский А. М.
Борисова В. О.
Булдаев В. Ц.
Брылев Ю. И.
Бычков В. П.
Бутуханов В. Л.
Баторов К. М.
Бардаева Н. А.
Вторушин Г. И.
Гаськов В. М.
Гулгонов В. Е.
Дамшаева Ц-Х. Ц.
Дарижапов С. Д.
Данцаранов В. С.
Думнова М. А.
Емельянова Е. В.
Забелкин Н. Г.
Зыкина Л. П.
Иванов Е. С.
Кубышев С. Г.
Климова Г. Е.
Кукшинов В. К.
Котов В. Г.
Карнышев А. Д.
Кравцов И. М.
Лоскутников А. И.
Лебедев А. М.
Мантатова Н. В.
Малакшинова М. М.
Максоева Т. С.
Маласова З. Х.
Мацукова Л. П.
Михайлов Л. В.
Медведева Н. И.
Намжилон Б-М. Ц.
Никоноров П. В.
Намсараев С. Г.
Остапов В. Н.
Очиров Л. Б.
Пнев Н. П.
Протасов Е. Т.
Предеина Т. М.
Петрова А. М.
Панкрушина Т. Н.
Рябков А. И.
Редикальцев П. И.
Родионов В. И.
Раднаева Ц. Ц.
Раднаев В. Д.
Рыжаков С. И.
Ринчинов Г. В.
Сунграпов Б. Б.
Серова В. А.
Сахаев С. С.
Сагадарова Д. Д.
Самбуева Е. Б.
Соснина Т. В.
Серебренников В. И.
Тимашов В. С.
Туманов В. Г.
Томская А. Е.
Трофимов Н. Г.
Прокушева А. М.
Фалилеев В. П.
Федотов И. Л.
Харнохоев Г. В.
Хамарханова Т. Ш.
Халбаева Г. И.
Хамаганова В. Т.
Хингелов В. В.
Цыретаров В. С.
Цырендоржиева С. Д.
Цырендондоков Д-Н. Ц.
Цыденова Е-Х. Д.
Цыбикова Н. Ц.
Цыденова Т. Г.
Чимитов Б. Д.
Черных Г. В.
Шевцов А. С.
Энкеева Ж. Д.
Эрдынеев А. Ц.

ОБКОМОЙ ГЭШҮҮНДЭ КАНДИДАДУУД

Александрова И. С.
Беляков Г. Г.
Бартунаев Л. Р.
Димуцкий В. М.
Дашиев В. Д.
Корытов В. А.
Краснобаева В. П.
Матюшина Л. В.
Морозов В. И.
Модогоров А. Е.
Полянский В. И.
Ровинский А. И.
Серебренникова Л. А.
Упханов А. Д.
Чуркин Н. М.
Черенцова Н. И.
Шульгин А. И.

ОБЛАСТНОЙ ШАЛГАЛТЫН КОМИССИИН ГЭШҮҮД

Базаржапов З. Ж.
Вологдина Н. В.
Гусляков И. А.
Галсанова Д. Д.
Глотова И. А.
Заверюха Н. П.
Кулакова В. В.
Кузнецов Е. Е.
Коробенков И. П.
Муравьева Л. В.
Назаров В. А.
Осеева Л. Т.
Парфенов Н. Н.
Петухов Н. Д.
Степанов А. Ю.
Тоглоева М. М.
Титова В. В.
Тунгусов А. А.
Тудупова С. Г.
Цыденжапова Д. Д.
Шишмарева О. А.

ВЛКСМ-эй БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ ЭМХИДХЭЛЭЙ ПЛЕНУМ

Комсомолой областной XXVIII конференциин hунгаhан обкомой түрүүшын пленум боложо, тэндэ эмхидхэлэй асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ.

ВЛКСМ-эй обкомой бюро 11 хүнhөө бүридэн hунгагдаба. Бюрогой гэшүүдээр нүхэд **В. Д. Раднаев, А. И. Лоскутников, В. Ц. Булдаев, Л. П. Мацукова, С. С. Сахаев, В. С. Тимашов, К. М. Баторов, В. П. Бычков, Л. В. Михайлов, В. Г. Котов, М. М. Малакшинова** гэгшэд hунгагдаhан байна.

ВЛКСМ-эй обкомой нэгэдэхи секретаряар нүхэр **В. Д. Раднаев**, секретарьнараар нүхэд **А. И. Лоскутников, В. Ц. Булдаев, Л. П. Мацукова** hунгагдаа.

Комсомолой областной шалгалтын комиссиин эмхидхэлэй заседани зарлагдажа, нүхэр **Д. Д. Галсанова** энэ комиссиин түрүүлэгшээр hунгагдаба.

КУБЫН КОММУНИСТНУУДАЙ ХУРАЛДААН

ГАВАНА. (ТАСС-ай тусхай корр.). Хүдэлмэришэн ангиин ба бүхы ажалшадай дайшалхы манлай, Кубын обществын шэглүүлхы болон хүтэлбэрилхы хүсэн — Кубын Коммунис партиин I съезд эндэ нээгдэбэ. Съездын боложо байhан Карл Марксын нэрэмжэтэ театрай нюур талада иимэ уриануud хүн бүхэнэй анхарал татана: «Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!», «Эхэ ороной ба социализмын шэнэ илалтанууд тээшэ урагшаа!».

Кубын 200 мянга гаран коммунистнууд эрхим түрүү түлөөлэгшэдөө съездэ эльгээhэн байна. Съездын 3 мянга гаран делегат заседанинуудай зал соо сугларба. Кубын КП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь нүхэр Фидель Кастрын, партиин ЦК-гай Политбюрогой ба ЦК-гай секретариадай гэшүүдэй, ороной парти, правительствын бусад хүтэлбэрилэгшэдэй, съездын хүдэлмэридэ хабаадахаяа ерэhэн аха дүү Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай делегацинуудай толгойлогшонорой президиумдэ гаража hуухадань, эдэнэр нэрьемэ альга ташалгаар амаршалан угтаа.

Кубын КП-гэй ЦК-гай хоёрдохи секретарь Рауль Кастро трибунада гараба. Съезд нээхэдээ, революциhаа хойшо үнгэрhэн 17 жэл соо гаталhан замай дүнгүүдые согсолхо, социализм байгуулжа байhан Кубын общество саашадань хүгжөөхэ гол шэглэлнүүдые зохёон абаха зорилготой Кубын Коммунис партиин I съездын түүхэтэ удха шанартай байhан тухай хэлээ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. А. Суслов түрүүтэй Советскэ Союзай Коммунис партиин делегациие, гадаадын бусад айлшадые Р. Кастрын амаршалхадань, зал соо нэрьемэ альга ташалган болобо.

Дэлхэйн элдэб оронуудhаа 90 шахуу делегаци съездын хүдэлмэридэ хабаадахаяа ерээ гээд оратор мэдээсэнэ.

Съездын юрэнхы президиум нэгэн дуугаар hунгагдана, тэрэнэй хүдэлмэриин гурим баталагдана.

ГАВАНА. (ТАСС). Кубын Коммунис партиин I съездын боложо байhан Гавана тээшэ Кубын арад зон эдэ үдэрнүүдтэ анхаралаа хандуулжа байhаар. Кубын КП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь нүхэр Фидель Кастро декабриин 17—18-най пленарна заседанинууд дээрэ партиин Центральна Комитедэй тоосоото элидхэл хэбэ.

Сүлөөтэ ба бэеэ даahан байдалай түлөө Кубын арадай баатаршалгата тэмсэлые элидхэлшэ үргэнөөр зураглан харуулhан. 1959 оной январиин 1-дэ революциин илаhанай hүүлээр Кубада дэлгэрhэн революционно хүдэлөөнэй гол шатануудые элирхэйлhэн, үнгэрөөшэ 17 жэлэй туршада социалис байгуулалтын замда батаар ороhон республикын туйлалтануудай дүнгүүдые согсолhон, саашанхи жэлнүүдтэ Коммунис партиин, Кубын бүхы обществын бэелүүлхэ зорилгонуудта марксистско-ленинскэ гүнзэгы шэнжэлэл хэhэн байна.

Тоосоото элидхэл дотор Кубын гадаадын политикын ба уласхоорондын байдалай асуудалнууд дэлгэрэнгыгээр харуулагдана, революционно Кубада аха дүү ёhоной али бүхы туhаламжа, дэмжэлгэ үзүүлхэ хэрэгтэ, мүн дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангаха хэрэгтэ СССР-эй, социалис хани нэгэдэлтэ бүхы гүрэнүүдэй дүүргэдэг асари ехэ үүргэ, уласхоорондын оршон байдалда хүсэнүүдэй социализмын аша туhада хубилжа байhан ушар тэмдэглэгдэнэ.

Кубын Республикын шэнэ Конституциин проектые зүбшэн хэлсэлгэ съездын зүблэхэ зүйлэй гол шухала асуудалнуудай нэгэниинь болоно. Съездын hайшааhанай hүүлээр тэрэ бүгэдэ арадай үзэмжэдэ табигдаха юм. Кубын арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ түсэбтэ нэгэдэхи табан жэлэй Директивэнүүдэй проект съездын хүдэлмэридэ шухала hуури эзэлхэ байна. Съезд Кубын КП-гэй Уставые баталан абаха, хүтэлбэрилхы партийна органуудые hунгаха.

...ССИН ФЕДЕРАЦИИН ПРОМЫШЛЕННОСТЬ ТАБАН ЖЭЛЭЙНГЭЭ ...АБАРИИЕ БОЛЗОРhООНЬ УРИД ДҮҮРГЭБЭ

...СС-эй XXIV съездын ...бэринүүдые бэелүүл... КПСС-эй ЦК-гай Гене... секретарь Л. И. ...невэй экономическа ...алаар хэлэhэн үгэнүү... ...абаринуудые дүүргэн, ... Федерациин ажал... ...оциалис мүрысөө үргэ... ...элгэрүүлжэ, продукци ...аха, шухала олон он... ...йлнүүдые бүтээн гар... ...лаар түсэбтэ юhэдэхи ...жэлэй түсэбөөр, ха... ...даhан даабаринууд ...hоонь урид дүүргэг...

...1—1975 онуудай тур... промышленна үйлэдбэ... гаран процент дээшэ... ажалай бүтээсын дээ... ...эгдэhэнэй ашаар 87 ...ээр ехэ продукци аб... ...айна. Техническэ дэб... туйлагдаhан hалба... республикада хурдан ...өөр хүгжөө. Табан жэ... ...шада машина бүтээл... ...7 дахин, хими болон ...химидэ 1,6 дахин про... бүтээн гаргалга ур... электроэнергетикэ, ха... ...н үнгэтэ металлурги, ...н, хүнгэн болон эдеэ промышленность саа... хүгжэн ургаа.

Түсэбтэ табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ 405 миллион тонно нефть, 381 миллион тонно шулуун нүүрhэн малтагдан абтаhан байна. Энэнь КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдээр хараалагдаhан даабариhаа ехэ болоно. Баруун Сибирьтэ 1975 ондо 148 миллион тонно нефть абтаха байна. Директивэнүүдэй ёhоор 120—125 тонно нефть абтахаар хараалагдаhан байгаа. Жэлэй түсэбөөр хараалагдаhан даабариhаа гадуур нилээд ехэ шэрэм, булад, химиин утаhан, автомобилиин шиинэ болон хүдөө ажахын машинанууд, тракторнууд, автомобильнууд, бусад зүйлэй продукци үйлэдбэрилэгдэдэг болохо байна. Арадай хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилгэ табан жэлэй туршада 35 процентээр ургаа.

16 мянга гаран предприяти болон үйлэдбэриин нэгэдэлэй коллективүүд табан жэлэйнгээ даабари болзорhоонь урид дүүргэжэ амжанхай. Табан жэлэйнгээ даабариие түрүүлэн дүүргэгшэдэй тоодо Москва хотын, Московско областиин, Ленинград хотын, Ленинградска областиин промышленность ороно.

Үйлэдбэриие техническэ талаарнь hэльбэн шэнэлхэ талаар ехэ ажал хэгдээ. Табан жэл соо промышленна 800 гаран предприятида, 16 мянган цех, участок болон үйлэдбэридэ комплексно оньhожоруулга, автомат арга хэрэглэгдэдэг болохо. Оньhожоруулагдаhан поточно болон автомат 33 мянган лини ашаглалгада оруулагдаhан байна. 10 мянган шэнэ зүйлэй продукци, тэрэ тоодо 500, 800 мянган киловатт хүсэтэй паровой конденсационно турбинанууд, доменно пеэшэнэй 500 кубическа метр хэмжээтэй түхеэрэлгэ, программна хүтэлбэрилгэтэй станогууд, хүдөө ажахын нарижуулан hайжаруулагдаhан машинанууд, арадай хэрэглэлэй hайн шанартай эд товарнууд бүтээн гаргагдана. 15 мянган зүйлдэ гүрэнэй шанарай тэмдэг олгогдоо.

Табан жэлэй туршада промышленна мянгаад шэнэ предприяти, хуушан предприятинуудта хэдэ мянган цех болон үйлэдбэри ашаглалгада оруулагдаhан байна. Усть-Илимэй болон Зейскэ ГЭС-үүд, Рязанска, Сургутска, Ставропольско ГРЭС-үүд, Ленинградска болон Кольско атомна электростанцинууд, Оренбургда нефть буйлуулгын завод, Лебединскэ, Михайловска горно-шанаржуулгын комбинадууд, Нижнекамскын шининын, Волжско автомобильна завод болон индустриин бусад асари ехэ барилганууд ашаглалгада оруулагдаа. Новолипецка, Западно-Сибирскэ металлургическа заводуудта кислородно-конверторнэ цехүүд ашаглалгада тушаагданхай. Хүдэлжэ байhан хуушанай олон предприятинууд үргэдхэгдэhэн, hэльбэн шэнэлэгдэhэн байна.

Промышленна үйлэдбэри томодхохо, хүтэлбэрилгыень нарижуулха талаар ехэ ажал удаа дараалан ябуулагдаа.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1975 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые нэгэн дуугаар дэмжэн, Россин Федерациин ажалшад КПСС-эй XXV съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, үйлэдбэриин аша үрые саашадань дээшэлүүлхэ талаар бүхы хүдэлмэриингөө шанар hайжаруулжа байнхай.

СССР-эй ЦСУ.

УРАН ЗОХЁОЛШОДОЙ ҮНДЭР УЯЛГА

РСФСР-эй уран зохёолшодой IV съездын делегадууд ба айлшад түгэсхэлэйнгөө заседанида декабриин 18-да Союзуудай байшангай Колонно зал соо сугларба.

Республикын Уран зохёолшодой холбооной хүтэлбэрилхы зургаануудые, СССР-эй уран зохёолшодой VI съездын делегадуудые hунгаhан hунгалтын дүнгүүд соносхогдоо. 172 хүнhөө бүридэhэн правлени, 67 хүнhөө бүридэhэн шалгалтын комисси hунгагдаба.

276 хүн СССР-эй уран зохёолшодой VI съездын делегадуудаар hунгагдаа.

Тоо бүридхэлэй комиссиин протоколнууд заседани дээрэ нэгэн hаналтайгаар баталагдаба.

РСФСР-эй уран зохёолшодой дүрбэдэхи съезд хүдэлмэреэ дүүргээ.

* * *

Россин Федерациин уран зохёолшодой IV съезд дээрэ hунгагдаhан РСФСР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин нэгэдэхи пленум декабриин 18-да болобо.

Пленум С. В. Михалковые — РСФСР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин түрүүлэгшээр, Ю. В. Бондаревые түрүүлэгшын орлогшоор hунгаа.

М. Н. Алексеев, А. Г. Алексин, А. А. Ананьев, Г. А. Ахунов, С. В. Викулов, Д. А. Гранин, Ю. Т. Грибов, Р. Г. Гамзатов, С. П. Данилов, Н. Г. Дамдинов, В. В. Дементьев, А. В. Емельянов, С. П. Залыгин, В. А. Закруткин, М. С. Каримов (Мустай Карим), А. П. Кешоков, В. М. Кожевников, А. Д. Коптяева, Д. Н. Кугультинов, К. Ш. Кулиев, В. В. Липатов, Г. М. Марков, Е. И. Носов, С. С. Орлов, С. С. Смирнов, А. В. Софронов, В. М. Санги, А. И. Смердов, Л. Л. Сорокин, А. Н. Тимонен, В. Д. Федоров, А. Н. Чепуров, Н. Е. Шундик гэгшэд РСФСР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин секретарьнуудаар hунгагдаhан байна.

М. П. Шевченко эмхидхэлэй-зохёохы асуудалнуудаар РСФСР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин секретаряар баталагдаба.

РСФСР-эй Уран зохёолшодой холбооной шалгалтын комиссиин нэгэдэхи пленум боложо, Г. А. Семенихин — тэрэнэй түрүүлэгшээр, М. Д. Львов түрүүлэгшын орлогшоор hунгагдаа.

(ТАСС).

СОВЕТ-ВЬЕТНАМАЙ ХЭЛСЭЭН

1976—1980 онуудта промышленна предприятинуудые, бусад барилгануудые барихадань, Вьетнамай Демократическа Республикада Советскэ Союзай зүгhөө экономическа, техническэ туhаламжа үзүүлхэ тухай хэлсээндэ декабриин 18-да Москвада болоhон хөөрэлдөөнүүдэй үеэр гар табигдаа. Элшэ хүсэнэй шэнэ ехэ барилгануудые, химическэ, машина-бүтээлгын ба шулуу нүүрhэнэй промышленностиин предприятинуудые, хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин барилгын материалнуудые үйлэдбэрилхэ барилгануудые хэхэ хэрэгтэ, мүн геолого-бэдэрэлгын, хүдөө ажахын ба арадай ажахын бусад hалбаринуудаар харилсаа тогтоохые хараалагдана.

Советскэ Союзай правительствын этигэмжэ түлөөлэлгөөр — гадаадын экономическа холбоо тогтоохо талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ С. А. Скачков, ДРВ-гэй правительствын этигэмжэ түлөөлэлгөөр — ДРВ-hээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд Нгуен Хыу Кхиеу хэлсээндэ гар табяа.

(ТАСС).

МАРКСИСТСКО-ЛЕНИНСКЭ hуралсал

ТҮРҮҮШЫН ДҮНГҮҮДhЭЭ ТОБШОЛОЛ ХЭХЭ

Предприятинууд, колхозууд болон совхозууд юhэдэхи табан жэлэй түсэб, улгануудые болзорhоонь урид дүүргэhэн тухайдаа үдэр бүри элидхэнэ. Олон коллективүүд улгануудаа дахин хаража үзөөд, нэмэлтэ уялга абана. Тимлюйн цементын, «Электромашина» заводууд, модоор элдэб зүйл хэдэг Буряадай комбинат, Шулуутайн леспромхоз, Зэдын, Мухар-Шэбэрэй, Кабанскын болон бусад аймагуудай таряашад hайн үрэ дүн туйлаhан. Хойто-Байгалай партийна конференци 575-дахи барилга-хабсаралгын поездын коллективэй хүдэлмэридэ hайн сэгнэлтэ үгөө.

КПСС-эй XXV съездэдэ бэлэдхэлэй шухала шата болохо партийна организацинуудай тоосоото-hунгалтын суглаанууд дээрэ [illegible]. Үзэл бодолой талаар хүмүүжэнги хүн ажалдашье, нийтын хэрэгтэшье эдэбхитэй байдаг шуу. Тиин коммунис хүмүүжэлтэй хүн зониие хүмүүжүүлхын тулада олон хүнүүд коллективүүдтэ үзэл сурталай хүдэлмэри, илангаяа политическэ, экономическа hуралсал hайнаар эмхидхэхэ шухала.

Марксистско-ленинскэ үзэл сурталаар, идейнэ үндэр дээдэ шэнжэ шанартайгаар ажалшадые хүмүүжүүлхэ гээшэ партийна организацинуудай үзэл сурталай хүдэлмэриин гол зорилго байhан зандаа гээд партиин XXIV съезд заагаа hэн. Энэ заабариень бэелүүлэн, республикын партийна комитедүүд марксистско-ленинскэ hуралсалые үндэр дээдэ хэмжээндэ ябуулха, бүхы hургуулинуудта, теоретическэ семинарнуудта, арадай университедтэ хэшээлнүүдые эрхим hайнаар үнгэргэхэ тэрэ оролдобо. [illegible]

Буряадай нарин сэмбэн комбинадай [illegible]. Главна инженер Л. А. Бабушкина, экономикын асуудалаар директорэй орлогшо В. Г. Мокрецов, түсэблэлгын таhагай даагша М. А. Шурыгина, ахамад мастер М. П. Хлестунов болон бусад [illegible]. Партийна комитет [illegible] шэ жэлдэ марксистско-ленинскэ hуралсал тухай асуудал партком дээрэ хаража үзөө hэн. Цех, участок бүхэнэй политическэ hургуулинуудай hуралсалые партком анхаралhaa алдадаггүй юм.

Политическэ hуралсал хадаа эмхидхэл hайжаруулдаг, [illegible] үрыень дээшэлүүлхын тулада оролдодоггүй, энэ хэрэгтэ хайша хэрэгээр хандаха ябадалтай эбсэдэг юм. Зарим газарта саарhан дээрэ хуу hайн хэбэртэйгээр харуулагдадаг, теэд аша үрэнь гэжэ харгададаггүй. hураха хүнүүдэй эрдэм бэлэдхэл хараадаа абангүйгөөр политическэ hургуулинууд, семинарнууд, кружогууд байгуулагдадаг мүнөө. Зарим организацинуудта хэшээлнүүдэй таhалдаха гү, али хойшолуулха ябадал ушардаг, олон хүнүүдынь хэшээлдэ ябадаггүй байна.

Иимэрхүү дутагдалнуудай бии байhые түрүүшын хэшээлнүүд тодоруулhан байна. [illegible] Хлагтын аймагай Ехэ-Нугын совхозой [illegible] хозой. Загарайн аймагай Эрхирэгэй совхозой партийна организацинуудта тогтоогдоhон үдэртөө хэшээлнүүд үнгэргэгдөөгүй.

Хэшээлнүүдэй удха hанаhанда хүрэхэгүй, тулюурхан, тиигэд иигэд гээд үнгэргэгдэдэг байба. Пропагандистын орондо «Знание» бүлгэмэй лекторэй лекци шагнаадшье тараhан ушар дайралдаа. Адвокадуудай коллегиин партийна организацида иимэ ушар тохёолдоо. Локомотив-вагон заhабарилгын заводой, шэлэй заводой зарим пропагандистнар hурагшадаа түсэбтэйнь танилсуулаад, старостые hунгаад, темээ үзэнгүй зоноо тарааhан байна. Хэшээлнүүдэй методико ехэ дутагдалнуудтай байгаа.

Политическэ, экономическа hуралсалда зургаа мянга шахуу пропагандист хүдэлжэ байна. Эдээнэй олонхинь дээдэ эрдэмтэй, олон жэлдэ хүдэлжэ, дүршэлтэй болоhон хүнүүд юм. hуралсалай жэлэй эхилхын урда тээ политическэ гэгээрэлэй байшан пропагандистнарай hуралсал эмхидхэжэ, КПСС-эй түүхээр, философёор, научна коммунизмаар, үйлэдбэриин экономико ба ударидалгын асуудалаар лекцинүүдые уншуулаа hэн. Пар[illegible]линуудай, теоретическэ семинарнуудай хүтэлбэрилэгшэдэй семинарнууд политическэ гэгээрэлэй байшанай дэргэдэ хүдэлhөөр. Марксистско-ленинскэ сурталай, КПСС-эй дотоодын ба гадаадын политикын асуудалнуудаар саг үргэлжын лектори мүн лэ хүдэлнэ.

Түрүүшын хэдэ хэдэн хэшээлнүүдэй дутагдалнуудые хараадаа абажа, партийна комитедүүд саашадаа политическэ hуралсалые эмхидхэлэйшье, удхыншье, методикыншье талаар hайжаруулха, аша үрыень дээшэлүүлхэ, тиигэжэ ажалшадай политическэ эрдэм мэдэрэл, эдэбхи үүсхэл дээшэлүүлхэ ябадал туйлаха зэргэтэй.

« СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүд» гэhэн XXV съездэ КПСС-эй ЦК-гай проектые нэн түрүүн олониитэдэ тайлбарилха, нэбтэрүүлхэ ёhотойбди. Партийна организацинууд энэ хүдэлмэри хаа хаанагүй ябуулжа эхилээ. Энээнтэй хамта тус документые үргэнөөр зүбшэн хэлсэлгэ эмхидхэхэ шухала.

В. ТЮРИНА,
КПСС-эй обкомой политическэ гэгээрэлэй байшангые даагша.

Ахалагша электрик Александр Иннокентьевич Кыштымов Тимлюйн цементнэ заводто арба гаран жэлэй туршада таhалгаряагүй ажаллана. Мүнөө коммунис ажалай ударник энэ нүхэрнай цех соогоо дэлгэрhэн мүрысөөндэ онсо шалгаржа ябана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. И. Кыштымов.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ЭСЭГЫН ЗАЯАhАН ЗАМААР

Зураглал

Аажамхан урасхалтай Хэжэнгэ голой эрье зубшаhан тала саб сагаан, нэгэшье мүр бэшэгдээгүй саарhан мэтэ хабтайна. Үбэлэй улаабар наранай бүмбэгын hэбхеэн уулын зүүн хаяаhaa мултархада, тэрэ тала шуhан улаан боложо нэмжыгээд, байн-байн ягааржа, hүүлдэнь үнгэгүй, hүн шэнги сайбайн хүхэрнэ.

Эгээл энэ үедэ үнөөхи бэшэгдээгүй саарhан мэтэ талыемнай зүүлжэ-баруулжань, урагша-хойшонь нютагайм хонишодой зүргэнүүд hэтэ зуража, ажалай үдэрэй алтан мүрнүүд аржылдан барлагдадаг юм. Хонишодой эдэ зүргэнүүдые хори гушанhaa эхилээд, арба-табаншье жэл хүрэтэр алдангүй дахаhан ажалша хүнүүд Хэжэнгэдэ олон. Тэдэнэй нэгэн, гурбадахи жэлээ зуутанай тоодо ороhон, «Первомайский» совхозой хонишон Дандар Дампилович Балданов тухай энэ хөөрөөмнай эхилхэнь.

... Олохон жэлэй урда тээ үгэ хүүртэ үбгэн залууе урдаа оруулаагүй, өөрөө олон жэлдэ хонишон Дампилай Балдан гэдэг номдо хайхарамжагүйшье гэжэ тоотой болоhон Дандар хүбүүгээ урдаа байлгаад, ута шара hахалаа эмирэсэгээн:

— hураха юумэ hаа hура, hурахагүй юм hаа, хонишон боло, — гэжэ галхаагаа ха.

Дандарынь уруугаа харан үсэдхэнөөр:

— Хонишон болохогүйб, гэжэ — шахаа тангариг үгэжэ байhандал аман соогоо гүбэрhөөр, эсэгынгээ арадаа нюугаад байhан улаан бургааhанда халта шэрбүүлээд лэ хараа бараагаа харуулангүй тэрьелшоо hэн гэжэ мүнөөшье нютагаархидынь, үетэн нүхэдынь домоглодог юм.

Юун болоhыень — бү мэдэе. Харин өөрөө Дандар нимэ юумэн болоо hэн гү гэхэдэ, үлэ-мэдэг мэхэтэйхэнээр миhэрээ бэлэй.

— Теэд хонишон боложол hалаа гүбши? — гэжэ хэлэхэдэ, далан уршалаа болоhон духаяа эльбэн, хоёр уйтахан монсон хара нюдөө ялалзуулан:

— Болохол ушар гараа hэн даа,—гэнэ.

Үнэхөөрөөшье эсэгынгээ наha бараад байхада, ганса эхынгээ хонидоор носолдохые харахадаа, Дандар тэсэнгүй отара нүүжэ ерээ hэн.

Тэрэ гэhээр Дандар Дампилович арбан наймадахи үбэлөө энэ бэрхэхэн ажал дээрэ үнгэргэжэ ябана бшуу. «Эсэгымни заяаhан зүргэ, наhанайм зүргэ, хонишоной зүргэ энэл гүбэ даа» — гэжэ зунай үдэрэй утада зүлгэ ногоон соохоно хонидоо ээрэжэ хэбтэхэдээ гү, али тухашаралта үбэлэй халуун хаhада хашаа соогоо түрэхэ хонидоо hахижа хоножо байхадаа, Дандарай нэгэтэ бэшэ эбдүүсэншье, баясаншье шэбшэhэниинь тэрэл даа. Хэжэнгын голой сагаан манан соо ууралтажа байха хаhада салир, хүрзэ үргэлөөд, соолго соолохоёо ярана. Уhан гүйхэн, оложол соолохо хэрэгтэй ааб даа. Энэшье талаар Дандар дүршэлтэй. Соолгоёо сооложо байхадаа Дандарай аман амарнагүй.

— Ондоо совхоздо, жэшээлхэдэ, Хэжэнгэдэ соолго соолодог гэжэ hанана гүт? Сүлөөгүй даа. Тэндэшни цистернээр уhа асараад лэ гоожуулжа байха. Худагайнь гэр дулаан, энэ минии байдагhаал hэнэгтэй гэрнүүд байха.

Сэхынь хэлэхэдэ, Дандарай хөөрөөн худал бэшэ. Үнэхөөрөөшье худаг өөрынгөө үүсхэлээр барюулжа байнхай. Гол газарта хадаа уhан заагүй гараха, магад энэ жэл хожомдожо болоо. Ажалайнь хожомоо хүнгэрхэ байhанниншье лабтай. Хара hүнеэр бодожо соолго соолохоёо жабар hүрин алхалхадань юунэй hайн юумэ байхаб даа. Ядахадаал өөрөө үүсхэл гаргажа худаг барюулаа бшуу.

Дандар хонид соогуураа ехэл hанаагаа зобонги шарайтай ябасагаана. Хирэ-хирэ болоод лэ, дэлэнгүүдынь hабардаад үзэнэ, тиигэд толгойгоо hэжэржэ:

— Үшөөл түрэхэ үдыл даа, шолмонууд — гэжэ аман соогоо гүбэд гэнэ. Тиин минии хажууда ерэжэ, үнгэрэгшэ зун хожомдожо искусственна үрэжүүлгэ хээбди гэжэ гомдолоо мэдүүлнэ. «Январь соо хурьгад адхарбал ёhoop байгаа. Хонидшье шадалтай, hайхан үбhэншье hанаанай байха hааб даа. Зүб лэ бодонош даа, Дандар. Теэд элдэб эмхидхэлэй хүдэлмэриин унжагайрhанhaa уламжалан, нимэ юумэн «Первомайский» совхоздо боложол байдаг, гайхал үгы.

— Намтай мүрысэжэ байhан Дашижаб Жамбалов хурьгадые абажа эхилээ,— гэжэ тэрэл нэгэ бага гомдоhон сэдьхэлтэйгээр мэдүүлнэ. Тугаар тэрэ хонид соогууран hанаата болонхой ябасагаахадаа хай магад, энээн тухай шэбшэжэл болоо хаш. Тэрэнэй гомдол яhалашье ойлгосотой.

Үбэлэй наран удангүй hэбхеэнэй шанха дээрэ срэнхэй, hүлэмхеэр улагашана. Урдаhаань харахада тон адлиханууд арбаад наhанай хүбүүд — Баатар, Баяр гэжэ нэрэтэйнүүд (hүүлдэ мэдэхэдэм эхир хүбүүд байгаа) hургуулиhaa таража ерээд, эсэгэтээ адли хорёонуудые барилсана. Инмэнүүд саг зуурын хорёонууд олон лэ хэрэгтэй болодог гэжэ хониндо ябаhан хүнүүд hайн мэдэхэ.

— Нохойн дуун ойротоно, эртээнhээ юумээ бэлдэхэ хэрэгтэй, зүб гү?—гэжэ Дандар хүбүүдтээ хандан асууна. Тэдэнь эбтэйгээр:

— Зүб! — гэлдэнэ.

Хүбүүдэйнгээ хашаада ороhон хойно, Дандар тэдэнээ магтажа эхилнэ:

— Бэрхэл шолмонууд даа. Минии хэдэг юумэ хуу хэжэ шадаха! Бэрхэ басагадшье байха. Юрэдөөл туhамаршад бурханай хайраар бии гээшэ.

Нэгэ хирэ Дандар Дампиловичай хүүгэд тухай ярилдабабди. Тэрэ үнэхөөрөөшье үнэр баян хүн. Арбан гурбан үхибүүдэй эсэгэ! Нүхэрынь Хандасу Доржиевна багашуулаа hахижа, сүлөө алдана бшуу. Тиимэhээл хүбүүдынь туhалхаяа гүйлдэжэ ерэнэ.

— Үхибүүдни мүнөө үеын хурьгадhаам олон байна гээшэ, — гэжэ Дандар шоглоно.—Тээ хожомшог хурьгадынь олон болоно ааб даа.

Уйтан хара нюдөө монсойлгон зуулан, Дандар миhэрнэ. Тиигээд удаадахи хорёогоо бодхоожо эхилнэ. Эгээл энэ үедэ хашаа сооhоо Баатарын юм гү, али Баярын гү?

— Баабай, ехэ сагаан хонимнай түрөө!—гэжэ баяртайгаар хашхарhан юумэ гүйжэ ерэбэ. Дандар hэр-мэр гэжэ, мушхажа байhан сайр шабынгаа түмэрые хаяад, хашаа руугаа даб гэбэ.

Эхилбэл даа! Хашаа сооhоо ороходомнай, буланай нэгэ таhалга соо папагар сагаан ноохотой хонин ногоон нюдөө ялалзуулан, нойтон хурьгаяа мээхэйгээр долёожо байба. Хүл дээрээ арайхан тогтожо байhан хурьган, амияа сагланrяар маараадшье туршана.

— Түрүүшын хурьган ямаршьегүй гараба. Энэ hайн юумэнэй тэмдэг гээшэ, —гэжэ Дандар хүхюутэй хөөрэнэ.—Мүнөөшье зуунhaa зуун абажа болохоб.

Үдэшэлэн боро хараанаар шаргада hуунхай, Эдэрмэг тээшэ дугшуулжа ябахадаа Дандар Дампилович Балданов үнөөхил эхир хүбүүд тухайгаа хөөрэнэ:

— hургуулияа дүүргэхэд, хонишон болохгты гэжэ эртээнhээ хэлэгшэб. Юрэдөөл арсадаггүй. саашаа юун болохо юм, бү мэдэе. hэ-лоо!

Намда нэгэнхэй үнөөн хүбүүдшье, абяагүйнүүд hууна. Юун тухай бодоо юм, бү мэдэе. Танигдаагүй хүнэй хажууда эртээнhээ хонишод болохобди гэжэ байжа дүүлхээ аягүйрхөө юм гү? Теэд энэ эсэгынь заяаhан зам, хонишоной ажал муу байха аал? Үгыл гэжэ hанагдана. Өөрөөшье Дандар Дампилович эхэ, эсэгынгээ заяаhан замаар ябажа, табан жэлэй гурбадахи, шиидхэхы жэлэй дүнгөөр «Ажалай габьялагай түлөө» медаль хүртөө юм. Зүб лэ зам, зүб лэ дабаритайл зүргэ байна.

...Дандар Дампилович Балданов хурьга абалгые юhэдэхи табан жэлэйнгээ туршада сэб бүри нёдондо үбэл дүүргэhэн юм. Түгэсхэхы жэлдэ зуунhaa 109 хурьга абажа түлжүүлээ. Мүнөө үбэл зуунhaa 110 гара хүргэхэ гэhэн зорилготой шэнэ тул хүлеэжэ байна.

А. ЖАЛСАНОВ.

Хэжэнгын аймаг, «Первомайский» совхоз.

Манай Алташын-Адагай отделениин коммунистнуудай политическэ hуралсалые дүрбэдэхи жэлээ Д. Дымбрылов хүтэлбэрилнэ. Үнгэрэгшэ hуралсалай жэлдэ, жэшээнь, эхин шатын политическэ hургуулида КПСС-эй, Советскэ правительствын дотоодын ба гадаадын политика шудалха программаяа үзэжэ дүүргээ hэмди. Түгэсхэлэй хэшээлдэ хүн бүхэн hайн сэгнэлтэ абаhан юм. Мүнөө социализм ба ажал гэhэн предмет шудалнабди. 8 темэ шудалаад, hүлээрнь КПСС-эй XXV съездын материалнуудые, үзэхэбди. Үзэхэ темэнүүдээ урид мэдээд байхадаа, хэрэгтэй болохо литература, материалнуудые бэдэрхэдэ hайн. Түрүүшын хоёр хэшээлдэ Европын гүрэнүүдэй Хельсинкидэ болоhон зүблөөнэй материалнуудые үзөөбди. КПСС-эй XXIV съездын эб найрамдалта программа бэелүүлhэнэй ашаар уласхоорондын байдалай политическэ уларил hайжаржа, энээниие зэбсэг хуряалгаар батадхаха хэмжээнүүд абтажа байна. Энэ ушар хадаа манай Эхэ ороной улам хүгжэжэ байhанай бодото гэршэ мүн болоно.

Нүхэр Дымбрылов теоретическэ hайн бэлэдхэлтэй, нютагтаа хүндэтэй, ажалай баян дүршэлтэй, абари зангаар номгон, бэрхэ пропагандист юм. Хэшээл бүхэндэ hайнаар бэлдэжэ, hонирхолтойгоор, ажабайдалтай нягта холбсотойгоор үнгэргэдэг. Хэшээл бүхэндэ шэнэ юумэ ойлгожо абахаш. Тэрэнээ хамта ажалладаг нүхэдтөө хөөрэжэ үгэхэш, шэнэ, түрүү юумэ хүдэлмэридөө хэрэглэхые оролдодогбди. Иимэ пропагандисттай байхадаа hуралсалhaa гээгдэхэгүйе оролдохош. Доржо Дымбрылович Алташадаа олон жэлдэ отделениие эрхилэгшээр бригадирааршье хүдэлhэн. Мүнөө

МАНАЙ ПРОПАГАНДИСТ

hаалиин фермые даагшаар ажаллана. Зоотехник мэргэжэлтэй, тусхай дунда hургуули дүүргэhэн. Хүн бүхэнэй арга боломжо, политическэ бэлэдхэл hайн мэдэхэ. Тиимэhээ шагнагша бүхэндэ асуудал табихадаа энэ талыень анхаралдаа абадаг. Юуб гэхэдэ, hуралсалда хабаадагшад hургуули hудар, наhaараа адлирхуу бэшэ ха юм. Жэшээнь, зарим нэгэн 4—5 класс дүүргэhэн, 40 гаража ябаха, нүгөөдүүл дунда hургуулитай, залуу хүн байха. Эдэ хүнүүдтэ адли эрилтэ табижа болохогүйл. Хэшээл долоон хоногто нэгэ удаа понедельнигтэ, нэгэ хэмдэ эхилдэг. Мүнөө социалис обществын ажал гэhэн темэ шудалжа байнабди. Хэшээл ямар гуримаар үнгэргэгдэнэб гэхэдэ, Доржо Дымбрылович шэнэ темынгээ гол асуудалнуудые буряадаар хөөрэжэ үгэдэг. Удаань энэ асуудалаар ямар ном, газетэ, журналнуудай статья уншахаб, кино харахаб гэжэ дурадхадаг. Ээлжээтэ хэшээлдээ ерэхэдээ хэн ямар асуудалаар үгэ хэлэхэб гэжэ даабари үгэдэг. Тиимэ хөөрэлдөөндэ хүн бүхэн өөhэд өөhэдынгөө hанал сэхэ руунь хэлэдэг. Совхозойнгоо, отделени болон hаалиин фермын коллективэй жэшээ дээрэhээ баримта хэрэглэдэгбди. hуралсалда хабаададаг 15 хүнэй хахадынь hаалиин фермэдэ ажалладаг. Тиимэhээ hү hаали дээшэлүүлхэ, үүлтэр hайжаруулха тушаа ехэ хөөрэлдөөн болодог. Манай фермэ үүлтэртэ фермэ hэн тула аймагай ажахынуудые hайн үүлтэрэй эмэ тугал, буруунуудаар хангаха уялгатай. Теэд энэ зорилгоёо бэелүүлжэ шададаггүйбди. Юуб гэхэдэ, фермын байра байдал хуушаранхай, үнеэд оньhон аргаар hаагдадаггүй, үбhэ тэжээлээр ходо дутададаг. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, совхозой хүтэлбэрилэгшэд, хүдөө ажахын управлениин мэргэжэлтэд аймаг соогоо ори ганса үүлтэртэ фермэ тушаа анхаралаа hүүлэй үедэ hуладуулаа. Энээнэй шалтагаанаар манай үүлтэртэ фермэ юрын фермэhээ бага hү hаадаг, тушаадаг болонхой. Политическэ hуралсалда хабаадагшад иимэ байдал усадхаха гэhэн эрилтэ совхозой дирекци, аймагай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдтэ табиhан. Бидэнэй оролдолго анхаралда абтажа, фермын байра байдал комплексноор бариха мүнгэ зөөри hомолхые республикын Министрнүүдэй Советтэ hая болоhон аймагай Советэй сесси хандаа. Үнеэн бүриhөө 2480 килограмм hү фермээрээ haaxa уялгамнай арба hарын дүнгөөр миин 1842 килограммда хүрөө. Тиимэ бололоороо абаhан уялгымнай бэелүүлэгдэхэнь бэрхэ болоод байна. Иимэ байдал политическэ hуралсалда хабаадагшадай hанаа сэдьхэл ехээр зобооно. Үлдэгшэ үдэрнүүдтэ hаалиа дээшэлүүлхэ ямар арга боломжо, хэрэглэгдээгүй нөөсэнүүд байнаб гэхэдэ, үнеэдээ үдэртөө гурба дахин haaxa, тэжээлэй рационие наринаар баримталха, хүн бүхэн оролдохо болоно. hая hаалишад, мал адуулагшадай үйлэдбэриин суглаан зарлагдажа, эдэ хэмжээнүүд баталан абтаа.

Н. ЦЫБАНОВ,
Мухар-Шэбэрэй аймагай «Авангард» совхозой Алташын-Адагай отделениин механизатор.

МАЛШАДТА АЙЛШАЛБА

БЭШҮҮР. **(Телефоноор абтаба).** Хэрээтын «Дружба» колхозой партийна комитет эндэ hая агитатор, политинформаторнуудай семинар үнгэргэhэн байна.

Партиин ЦК-гай декабриин Пленумэй материалнуудые, «СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүд» гэhэн XXV съездэ КПСС-эй ЦК-гай проектые хүн зондо тайлбарилха тухайда парткомой секретарь П. Г. Стрекаловский семинарта хабаадагшадта хөөрэжэ үгэбэ. Парткомой секретариин орлогшо Б. С. Бадмаев уласхоорондын асуудалаар мэдээсэл хээ.

Парткомой пропагандистнар малай фермэ, гүүртэнүүдээр гаража, партиин ЦК-гай декабриин Пленумэй материалнуудые, XXV съездэ КПСС-эй ЦК-гай проектые хүн зондо тайлбарилжа эхилбэ.

Аймагай колхоз, совхозуудай партийна организацинуудай үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэд малай фермэ, гүүртэнүүдэй малшадта, хонишодто ошожо, эдэ документнүүд тушаа хүн зондо хөөрэжэ үгэнэ.

И. ИСТОМИН,
КПСС-эй райкомой пропаганда, агитациин таhагые даагша.

ЭДЭБХИТЭДЭЙ hУРАЛСАЛ

Баргажанай аймагай колхоз, совхозуудай, промышленна предприятинуудай, эмхи зургаануудай партийна организацинуудай секретарьнар, ажахын эдэбхитэд, аймагай Советэй депутадууд сугларжа, ээлжээтэ hуралсалаа үнгэргэбэ.

«Социалис мүрысөөнэй хүгжэлтын ээлжээтэ шата», «Парти ба олониитын эмхинүүд», «Ажалшадай Советүүдэй депутат тухай дүрим» гэhэн асуудалнуудаар КПСС-эй райкомой секретарь И. А. Ербанов, аймсоведэй гүйсэдкомой дотоодын хэрэгүүдэй таhагые даагшын орлогшо М. В. Алексеев, аймсоведэй гүйсэдкомой секретарь А. И. Поздняков гэгшэд элидхэл хэбэ.

Удаань аймагай Советэй саг үргэлжын комиссинуудай заседанинууд зарлагдажа, элдэб шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ.

Б. ЛИНХОЕВ,
КПСС-эй райкомой парткабинедые даагша.

КИЕВ. УССР-эй Науканuудай академиин Е. О. Патоной нэрэмжэтэ электрогагналгын институдай коллектив түсэбтэ табан жэлэй түгэсхэлэй жэлдэ нэбтэрүүлэгдэхэдээ 28 миллион түхэригэй экономическа аша үрэ үгэхэ научна темэнүүдые бэлдэхэбди гэhэн уялга абаhан байгаа. Волгын автозаводой, КаМАЗ-ай, Байгал-Амарай түмэр замай барилгашадай коллективүүдтэ туhа хүргэжэ, хэлэhэнээ хэрэг дээрэнь бэелүүлжэ шадана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: туршалгын заводой электрик-хабсаргагша В. В. Волохин (зүүн гарhaa) инженер-туршагша Е. Н. Сикора гэгшэд институдай даабари дүүргэжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

СОВЕТ ОРОН ДОТОРНАЙ

НОВОСИБИРСКЫН hОНИН

ЕХЭ АМЖАЛТА

Новосибирскын областиин ажалшад КПСС-эй XXV съездын угтамжада дэлгэрhэн бүгэдэ арадай социалис мүрысөөндэ оролсоод, промышленна продукци худалдаха талаар юhэдэхи табан жэлэйнгээ түсэбые байгша оной декабриин 5 болотор дүүргэжэ шадаhан байна. Мүнөө ажалай вахта үргэлжэлhөөр. Новосибирскын областиин статистическэ управлениин мэдээсэhэнэй ёhoop, область дотор промышленна продукци үйлэдбэрилгын хэмжээн үнгэрэгшэ табан жэлтэй сасуулбал 56, ажалай бүтээсэ 49,5 процентээр дээшэлхэ байна. Жэлэй дүүрэтэр олон миллион түхэригэй продукци үйлэдбэрилэн гаргагдаха юм.

БАЯН ТАРЯАН ДОЛГИЛХОЛ

Тус областиин Маслянинска районой Маслянинска совхозой таряашад эрхим ажалаараа аяар холуур суурхадаг юм. Совхозой ажалшад гүрэндэ орооhо таряа худалдаха талаар юhэдэхи табан жэлэйнгээ түсэбые 4 жэл соо дүүргэhэн байна. Тэдэнэр юhэдэхи табан жэлэй туршада дунда зэргээр гектарhaa 24 центнер орооhо хуряагаа. Сагай уларилай муу байбашье, мүнөө жэлдэ совхозой таряашад 250 мянган центнер таряа гүрэнэй амбаарта оруулhан байна. Тус совхозой механизаторнууд жэл бүри поли дээрэ үтэгжүүлгэ ехээр гаргана. Хэрбээ үнгэрэгшэ жэлдэ совхозойнгоо поли дээрэ 30 мянган тонно үтэгжүүлгэ зөөжэ гаргаhан байгаа haa, мүнөө үбэлдөө, ерэхэ хабартаа аяар 50 мянган тонно үтэгжүүлгэ гаргахаар хараална. Иигэжэ баян ургасын эшэ үндэhэн табигдана гээшэ.

ХАНИ-БАРИСААНАЙ МАРШРУДААР

Новосибирскын академическа театрай, Монголой Арадай Республикын гүрэнэй оперо ба баледэй театрай коллективүүдэй хоорондо hаяхан хэлсээн баталагдаба. Энэ хэлсээнэй ёhoop, хоёр театрай артистнууд бэе бэедээ айлшалалсажа, дүй дүршэлөө андалдажа байха юм.

Монголой Арадай Республикын арадай артист Ц. Пурэвдорж, МНР-эй габьяата артистнууд Г. Хайдав, Т. Туул болон бусад Новосибирск ерэжэ, бэлиг шадабаряа харуулха юм. Тиихэдэ Новосибирскын театрай артистнууд Монголой театрай табидаг зүжэгүүдтэ наадаха байна.

БАМ-ай БАРИЛГАДА ХАБААДАЛСАНА

Новосибирскын «Энергосетьпроект» гэжэ институдай главна инженер Ю. Д. Смирновой хүтэлбэри доро хүдэлдэг коллектив БАМ-ай захилые саг дарыдань дүүргэбэ. Электрын элшэ хүсэ дамжуулха ехэ вольттой линиин чертёж тэдэнэр БАМ-да эльгээбэ. 250 километр зайда электрын элшэ хүсэ дамжуулха тус лини «Таюр—Иринга — Байгалай тоннель» гэhэн участогые үнэгүй электрын элшэ хүсөөр хангаха юм. Энэ линин 1976 оной эхинhээ татагдажа эхилхэ.

МЯНГАН ФОТОСЮЖЕТ

СССР-эй журналистнуудай холбооной Новосибирскын областной организациин хэблэн гаргадаг «Хүнүүд, үйлэ хэрэгүүд, баримтанууд» («Люди, события, факты») гэжэ фотогазетын табидахи номер hаяхан тараагдаба.

«Горизонт» гэжэ творческо студи иимэ газетэ hарадаа хоёр удаа гаргана.

Сибириин, Новосибирскын областиин, мүн Новосибирск хотын ажалшадай ажабайдалые харуулhан үйлэ 1.000 фотосюжет энэ газетэдэ оруулагдаа.

Тус газетын эдэбхитэд — А. Н. Поляков, А. Н. Зубцов, А. П. Попов, В. М. Лещинский, О. Л. Климов, Л. М. Ямбиков болон бусад фотокорреспондентнууд Сибириин, тэрэ тоодо Новосибирскын областиин промышленностиин, хүдөө ажахын, эрдэм наукын асари ехэ амжалтануудые саг дарыдань харуулжа шадана. Энэ фотогазетэ Новосибирск хотын хүн зоной олоороо ябадаг газарта үлгэгдэдэг байха юм.

ФИНЛЯНДИ ЗОРИБО

Советскэ Союзай ехэ бүлэг артистнууд Финлянди ошохоор зорибо. Тэдэнэр Финляндиин томо томо хотонуудаар ябажа, бэлиг шадабаряа харуулха юм. Новосибирскын академическа театрай баледэй артистнууд Лариса Матюхина, Александр Балабаков гэгшэд тус бүлэгэй бүридэлдэ оролсоhон байна. Энэ хоёр артист Новосибирскын хореографическа училищи дүүргээд, түрэл хотынгоо театрай сценэ дээрэ амжалтатайгаар хатардаг болоhоор үниинэй.

С. ОЧИРОВ.

РСФСР-эй УРАН ЗОХЁОЛШОДОЙ IV СЪЕЗД ДЭЭРЭ

НИКОЛАЙ ДАМДИНОВАЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

Сагаан эрдэни шулуугаар бүтээгдэһэн түүхэтэ Колонно залай ендэрһээ үгэ хэлэхэдээ, манай общеcтвын, гүрэнэй байшангай тооные тулаха байдаг мантан томо тулга тушаа би дахин дахин бодоноб: би эндэ Соведүүдэй ороной арадуудай ленинскэ хани нүхэсэл тухай хэлэнэб.

«Эрдэни шулуун элэхэ бүрээ үнгэ ородог», — гэжэ буряад онһон үгэ соо хэлэгдэдэг. «Хани барисаан», «арадуудай аха дүү заншал» гэһэн үгэнүүдые бидэ үдэр бүри хэрэглэдэгбди, тэд эдэнэр тэрээнһээ элэдэг бэшэ, харин эрдэни шулуун мэтэ, улам бүри үнгэ ородог. Эдэ үгэнүүдые үгүүлхэдээ, эдэнэй нангин удхые гэршэлһэн мянган үйлэ хэрэгүүдые, баримтануудые һанаандаа оруулдагбди.

Илалтын 30 жэлэй урда хэ нёдондо болоһон сэдьхэл хүдэлгэмэ ушар намда һанагдана. 1974 оной май соо Улаан-Үдэдэ Буряадай уран зохёолшодой ээлжээтэ съезд боложо байгаа. Москваһаа съездэ ерэһэн айлшадые РСФСР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин секретарь, мэдээжэ совет уран зохёолшо Михаил Алексеев толгойлоо бэлэй. Тэрэнэй нэрэ Буряад орондо тон мэдээжэ, хүндэтэй болонхой юм. «Солдадууд» гэжэ роман соогоо Эхэ оронойнгоо үнэн сэхэ хүбүүн, олон үгэгүй, шэн зоригтой, тон сэхээр нангин хүлгөөгөө бэелүүлжэ ябаһан буряад сэрэгшэ Шахаев гэгшые зохидоор зураглан харуулһан байгаа.

Тэрэ образ хадаа ажабайдалһаа үндэһэтэй, үнэншэмээр юм. Тэрэнние Эсэгэ ороной хамгаалгын Агуу ехэ дайнай газарта Буряад ороной хүбүүдэй харуулһан габьяа шэло гэршэлнэ. Тиигэжэ съезд боложо байтар, хамта алдэхэһэн хоёр хүнэй уулзалга болоо бэлэй. Тэрэ хоёрой нэгэниинь номой герой болоһон, нүгөөдэнь — автор. Михаил Алексеев съездэ ерээ гэжэ дуулаһаараа, Алексеевэй «Солдадууд» гэжэ романай герой Шахаевай дүрэ зураг боложо үгэһэн Савелий Сахарович Шатаев съездэ яаран айлгэжэ ерэһэн байгаа бшуу. Харин үдэшэлэн хани нүхэр дүхэриглэн һуугаад, эхэ ехэ тэмсэлдэ хабаадажа ядаргүйшүүлые атаархуугүй, «һара һаралан хамта гарһан үдэрнүүдээ. һанаһан хоюулан зугаалаа бэлэй».

Хүнүүдэймнай бата бэхи хани нүхэсэлые гэршэлһэн жэшээнүүд бодото һайхан совет ажабайдалдамнай дүүрэн байхал. Уран зохёолшын геройнууд өөртэнь тон юрынхеэр ерээд, үнгэрһэн юумые дурсалдан, ерээдүйнгөө түсэбые хэлсэн байхадаа, ехэл һайн ха юм.

Манай орондо ажаһуудаг хүнүүдэй олон ондоо хэлэн тухай бидэ хэлсэдэгбди. Хэлэ бэшэгэй эрдэмэй талаар абажа харабал, бидэ олон ондоо хэлэн дээрэ бэшэдэг аабзабди даа. Гэбэшье удхаарнь абажа харабал, бидэ нэгэл хэлэн дээрэ — совет арадай хэлэн дээрэ бэшэнэ гээшэбди. Манай орондо юундэ шүлэгыешье, прозыешье дуратайгаар оршуулнаб гэжэ тайлбарилханьтон бэлэн байха: уг удхаараа өөртэйшни нэгэн хэлэн дээрэ хэлэдэг авторые оршуулхада хүнгэншье, баярлахааршье ха юм.

Һаяхан поэт Константин Ванщенкин «Литературная Россия» гэжэ газетэдэ толилһон статья соогоо тон зохидоор иигэжэ бэшэһэн байгаа һэн: «Манда «аха дүүгэй уран зохёол» гэһэн хуулита болгогдоһон термин бии юм. Энэмнай юрын үгэнүүд бэшэ. Бүхы бэлиг талаангаа, хүсээ, эршэ зоригоо үгэн, аха дүүнэрэйнгээ зохёолнуудые оршуулдаггүй поэдые Россида олохонь бэрхэтэй юм». Дээрэ хэлэгдэһэн үгэнүүдэй тон зүб байһые би баталха байнаб. Буряад шүлэгүүдые аха заха хэлэн дээрэ оршуулһан мэдээжэ ород поэдүүд Михаил Луконин, Евгений Евтушенко, Олег Дмитриев, Владимир Карпеко, Семен Липкин, Юрий Панкратов, Александр Николаев, Станислав Куняев болон бусад тон ехэ юумэ хэнхэй гээшэ.

Газаа далайда гол горходой урдажа ородог мэтэ, национальна литературын эгээл эрхим дээжэнүүдынь ород хэлэн дээрэ оршуулагдан ханхинажа байдаг гээшэ. Манай орондо уран һайхан оршуулгын ямараар хэгдэдэг байһан шэнги жэшээ дэлхэйн литературын түүхэдэ олдохогүй юм. Совет оршуулгын һургуули хадаа тон тодо, нарин, болбосоронги гэжэ бултанда мэдээжэ. Имагтал ород хэлэн дээрэ оршуулагдаһанайнгаа ашаар мэдээжэ мастернууд — сэсэн мэргэн шүлэгтэй Расул Гамзатов, дүлэтэ Кайсын Кулиев, дэлхэйн үзэгдэлнүүдые шэнжэлэн харуулхадаа, үлэ мэдэг гуниигтайхан Мустай Карим, эртэ урдынхяаршье һаа, залуугаар соностодог Давид Кугультинов, хадын горхон шэнги харьялаатай Алим Кешоков бүхы дэлхэйдэ суутай болонхой бшуу.

Бидэнэр ахамад үеын поэдүүдэй зохёохы ажалай жэшээ дээрэһээ һургаал абадагбди. Хэрбээ нүгөөдүүлэйнгээ бартаа руу бүмбэгэ үдьхэлжэ орууламсаарнь, футболистнуудай бэе бэеэ хүзүүдэн тэбэрилдэдэг һаа, бидэ тиигэнгүй, дала мүрыень тоншонгүй, аха нүхэдэйнгөө амжалтада баясан, холоһоо һайшаан зогсодогбди. Харин дүүнэрээ обёоржо, хажуудаа ерүүлээд, ээм дээрэшни гараа табин, «субад һубарюулһан мэтээр үгэнүүдээ унагаан», хэдэн зүбшөөл үгэхэ гээшэ ехэ поэдүүдэй заншал болонхой юм. Тиихэдэнь ээм дээрэшни табигдаһан альганиинь золтой хүбүүнэй дала мүрые халта дайраһан рыцариин һэлмэ шэнги ха юм.

Алхам бүхэндөө дала мүрнүүдые дайраһанай хэрэгтэйшье бэшэ ааб даа. Ёһотой бэлигтэйшүүл үсөөн гэжэ эндэ хэлэгдэбэ һэн. Зүгөөр шабиие хүмүүжүүлээгүй һаа, мастерай бодожо үзэхөөр юумэнүүд байха аабза. Энэмнай баһал рыцарскэ темэ, гэбэшье Пушкинай «Хяһуур рыцарь» гэһэн трагедиһээ абтаһан аялга ааб даа.

Оршуулга тухай минии үгэ хадаа удхаараа хэблэлнүүд болон журналнууд тушаа хөөрэлдөөгөөр дүүрэхэ ёһотой. Буряад авторнууд «Дружба народов» гэһэн журналые ехэ хүндэлдэг юм. Мүн баһа «Москва», «Огонёк», гэһэн журналнууд манай авторнуудые дуратайгаар толилдог. «Советская Россия», «Современник», «Советский писатель» гэһэн хэблэлнүүд олон һайн юумэ хээ. Үнэн дээрээ хүнэй һонин, һайн юумэ бэшээд байбал, тэрэнь зузаан журнал соошье, нииcлэлэй хэблэлээршье гаража шадаха — уран зохёолой хэрэг манда мүнөө нимээр лэ табяатай байна бшуу. Зүгөөр нэгэ иимэ юумэ хүсэгдэхэ байна. Мүнөө үедэ эдэбхитэйгээр хүдэлжэ байһан уран зохёолшодые нэгэшье хуудаһаар хороонгүйгөөр, манай уран зохёолой үндэһэ һуури табигшадай эрхим номуудые хэблэхэ аргын олдобол һайн бэлэй.

Буряад, совет литература хадаа өөрынгөө арга шадалай зэргээр ниитэ хэрэгтэ хубитаяа оруулжа байдаг. Мүнөө тэрэмнай олон жанртай, хүгжэнги литература болонхой. Буряад прозын амжалта ехэ. Хэрбээ Исай Калашниковай шуһата зэбүүн саг тухай домоглобол, Михаил Мигжитов, Африкан Бальбуров 20—30 онууд тухай тууржална. Харин Барадий Мунгонов мүнөөдэрэй колхозой түрүүлэгшэ тухай бэшэнэ. Цыденжап Жимбиев «бухын эбэртэ бахим аһалдажа», һаалишадай хүнгэн бэшэ ажалые зураглажа байна.

Түүхэтэ жанр хадаа тогтонижоһон өөрын заншалтай юм. Тиихэдэ мүнөөдэр тухай бэшэлгэдэ шэнэ юумэн олон. «... Сэхэ сэбэр мүнөөдэрэй шэнэ хүсые сэдьхэжэ үзэнгүй хуушан хэмжүүртэ бү баггаа» гэһэн үгэ үнинэй мэдээжэ. Мүнөө үеын темэдэ зохёогдоһон номууд яаралтайгаар, бодото байдалые гүнзэгыгөөр шэнжэлэнгүй бэшэгдэнэ гэжэ халаглан тэмдэглэхээр. Шэнэ юумэн, мүнөөдэрэй темын материал яаралай һалхинда дайралдажа, хүнүүдэй абари зангые, зохёолой байгуулгые һайнаар бодожо үзэхэ саг олгоногүй.

Бодото байдалые философскоор бодомжолжо үзэхэ эрмэлзэлгэ хадаа буряад поэзиин шэнжэ шанар болонхой. Романтическа болон бодото байдалай шэрэ будагууд адли зэргэшэлдэн, поэзиие хонгёо, хэмжүүрыень ужам болгоно. Дамба Жалсараевай, Цырен-Дулма Дондоковагай, Алексей Бадаевай, Мэлс Самбуевай, Владимир Петоновой шүлэглэмэл зохёолнууд бэе бэедээ адли бэшэ юм. Буряад поэзидэ өөрын ялас гэмэ харгы гаргаһан Дондок Улзытуев тухай олон юумэ хэлэхээр.

Нүхэд. Бүхэсоюзна агуу ехэ барилга — Байгал-Амарай магистраль Буряадай АССР-эй газар дээгүүр зурын гараха юм гэжэ таанар мэдэнэт.

БАМ-ай барилгын эшэхэн хубида барилгашад хоёр ехэ дабаае нүхэлжэ, 22 километр ута туннель малтаха. Бүхэсоюзна барилгын һайндэр мандашье хүрэжэ ерэбэ гээшэ. Яаралгүй даамайгаар, гоё гоё үгэнүүдые хашхаралдангүй, үзэгдөөгүй ехэ бэрхэшээлһээ түбэгшөөнгүй, мүнөө үеын техникээр гүйсэд зэбсэгжээд, манай арад хүшэрхэн барилгые эхилбэ гээшэ. «Дабаанай саана дабаан» гэһэн поэмынгээ «Ангар дээрэ» гэһэн бүлэгтэ Александр Твардовский ингэжэ тэмдэглээ һэмнай:

Аяар холын украинецые гү,
Али дүтэ шадарай буряадые,
Казах, латыш, кабардинецые,
Хамагһаа олоор ородые ушархаш.

Бам дээрэшье иимэ үзэгдэлтэй баһал ушархабди. Энэмнай бодотоороо бүгэдэ арадай барилга бшуу. Ленинградай, Эстониин, Литвагай, Латвиин, Белоруссиин хүдэлмэришэ коллективүүд Буряад ороной газар дээгүүр гараха БАМ-ай зарим хубинуудые шефтээ абанхай.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй һургаһанай ёһоор, хүнүүдэй шэнэ ёһоной түүхэтэ бүлэглэл болохо совет арад хадаа ниитэ коммунис ажалда өөрыгөө элитээр харуулна ха юм. Буряадай уран зохёолшод багажа зэбсэгээ мүнөө шалгажа, дарияа хуурай байлгахые оролдоно. БАМ-ай элдэб пунктнуудта хэдэн хүнүүд ошожо, түрүүшын шүлэгүүд, очеркнууд бэшэгдээ. Уран шүлэгүүд ульһатай дулаахан, урмашамаар байһай гэжэ уншагшад хүсэнэ бшуу.

Космическа манай үе сагай поэзиин үмэнэ шэнэ зорилгонуудые табина. Үнэниинь хэлэбэл, эдэ зорилгонууд шэнэшье бэшэ ааб даа. Эрдэмэй түйлалтын толи соо темээ улам гүнзэгырүүлхэ тухай эндэ хэлэгдэнэ. Энэ темэ тушаа юрэнхы дээрэнь бүри Ломоносов хэлэһэн байна. Байгаалиие шэнжэлдэг, уран һайханиие онигодог нюдэндэнь нэгэ һайхан үдэшэ «мүшэдоор дүүрэн мүнхэ юртэмсэ» нээгдээ һэмнай.

Наран дээрэ боложо байдаг үйлэ тушаа бэшэһыень хүн бүхэн мэдэхэ: «Тэндэ гал урасхал эрьегүйгөөр хабтайна».

Замбуулинай темые дайраха зуураа, XIX зуун жэлэй ород поэзиин гайхалтай үзэгдэлэй хажуугаар үнгэрхын аргагүй. Тэрэмнай Тютчев:

Мүшэдөө аржылгаһан огторгой
Мүнхэдөө сэнхингээд гайхалтай, —
Захагүй замбуулинда хүреэлүүлээд,
Заяагаа бэдэрэн тамарнабди.

Эдэ мүрнүүд манай үе сагта дүтэ байна. Эдэ мүрнүүдээрээ поэт үе сагаа уридшалан таагаа, ондоогоор хэлэбэл, поэдүүдэй сагые ахидаг тухай үсэгэлдэр Василий Федоровой хэлээшэдэл юумэн болоо.

Харин удаадахи мүрнүүдые имагтал мүнөөдэрэй поэт — уран бэлигтэ Леонид Мартынов бэшээ ха юм:

Тухагүй хаанашьеб,
хэншьеб нэгэ тээ
Туяаһаа түргөөр ниидэнэ
гэжэ мэдээд,
Абяанай хурдаар
хайшаашьеб зорихомнай
Алхижал ябаһантай адли
энэмнай!

Космическа темэ тухай хэлэхэ зуураа, юрын ажабайдалай темые голохо хэрэггүй. Илангаяа эдэ хоёрые зүришэлдүүлжэ болохогүй.

Маяковскиин «Энээн тушаа» гэһэн поэмэ ажаһуудалда зорюулагданхай гэжэ мэдээжэ. Теэд тэрэнэй түгэсхэл мүшэтэ үндэртэ хүргэгдэнхэй ха юм!

Совет поэдүүд гражданска поэзиин эрхим зүйлнүүдые бүтээнхэй, бүтээнэшье. Мүн баһа инаг дуран тушаа шүлэгүүд соо эрхим һайн юумэнүүд олон. Космическа темэшье үндэр хэмжээндэ хүргэгдэхэ ёһотой.

Манай үе сагай поэзи хадаа гүн бодолтой, түбшэн шэнжэтэй байха зэргэтэй. Мэгдүү байдал уран зохёолшын ёһотой ажал хоёр хоорондоо зохихогүй зүйлнүүд гээшэ.

Манай дабтагдашагүй үе саг тухай уран хурса зохёолнуудые бүтээхэ хэрэгтэ уран зохёолшодые хандуулан, ленинскэ Коммунис партиин литературна ажалда гоританхарал хандуулна. Энэ оролдолгонь зохёохы ажалай зула саг үргэлжэ бадаруулжа ябахыемнай зоригжуулна. «Борис Годуновые» зохёожо эхилээд, Михайловскда Пушкин байхадаа, дэбтэр соогоо иигэжэ бэшэһэн юм: **«Хүсэ орон зоригжоод байнаб, бэшэхэмни гээшэ ха».** Наһаяа хүсөөд байхадань, хүнэй хүдэлмэри ашатай байдаг. Арадайнгаа, Эхэ оронойнгоо аша туһые харюулхын тула бүхы сэдьхэл зоригоо, хүсэ шадалаа зангидаха ёһотойбди. Хүнэй наһанай уг зорилго һүүлэй һүүлдэ иимэл байха ёһотой ха юм даа. Болохоёо байһан КПСС-эй XXV съезд гайхалтай ехэ холын хараата түсэб зохёохонь ха юм. Алдарта олон нэрые нэгэдүүлһэн Россиин литераторнууд уран зохёолнуудые бэшэжэ, коммунизм тээшэ дабхин ябаа манай арадай асари ехэ алхамые зураглан харуулхал байха.

...ДЕЭНЭЙ АМТАТАЙНЬ И Д Э ...ЙЛЭДБЭРИЛЭГДЭНЭ

ФОТОРЕПОРТАЖ

Тарбагатайн кондитерскэ фабрикын коллектив юһэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ һайнаар хүдэлжэ, продукци гаргаха һара бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэнэ. Тус коллектив байгша оной арба һарын даабариһаа гадуур 117 мянган түхэригэй продукци худалдаһан байна. Ноябриин даабари мүн лэ үлүүлэн дүүргэгдэө.

Үдэрэй сайлалгын һүүл багаар тус фабрикын конфетэ хэдэг цех соогуур ябагдаба. Сагаан халаадтай залуухан басагад, эхэнэрнүүд туха сүлөөгүй хүдэлжэ байнад. Эндэ бригадир Аграфена Николаевна Шлыковатай уулзажа танилсабабди. Тэрэ ажал хэрэг, саашанхи хараа зорилгонууд тухайгаа дэлгэрэнгыгээр хөөрэхэ, хамта хүдэлдэг нүхэдөө ехэл магтаха юм.

— Бидэнэр халаанай туршада 500 килограмм конфетэ гаргаха даабаритайбди. Заримдаа 520—525 килограмм амтата эдеэ гаргажа, даабаряа үлүүлэн дүүргэнэбди. Манай бэрхэ хүдэлмэришэд Тимофеева, Емельянова гэгшэд амтата эдеэ хэхэ нюусануудые һайн мэдэдэг, — гэжэ бригадир А. Н. Шлыкова хэлэнэ.

А. Н. Шлыкова хорёод шахуу жэлэй туршада энэ фабрикада хүдэлжэ, баян дүршэлтэй болоһон хүн юм. Энэ бригадын коллектив эбтэйгээр, нэгэ һанал бодолтойгоор хүдэлнэ. Тиимэһээ һайн шанартай продукци ехээр гаргажа, социалис мүрысөөндэ эрхимлэнэ.

— Бидэнэр амтата эдеэ гаргаха табан жэлэйнгээ даабари 4 жэл 6 һарын туршада дүүргээ бэлэйбди. Мүнөө 1976 оной май һарын түсэбөөр продукци гарганабди, — гэжэ А. Н. Шлыковагай бригадын гэшүүн Т. Н. Тимофеева хөөрэнэ. Энэ хүдэлмэришэн тус фабрикада арба гаран жэлэй туршада хүдэлжэ, баян дүршэлтэй болоһон байна. Иимэ ажалша бэрхэ хүдэлмэришэд А. Н. Шлыковагай бригадын коллектив соо олон юм. Эдэнэр партиин XXV съездэдэ зорюулан үндэр уялга абаад, тэрэнээ амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна.

— Манай фабрикын коллектив продукциин шанарые һайжаруулха талаар һүүлэй сагта ниилээд ехэ ажал ябуулга хээ. Мүнөө 85 процент продукцияа 1-дэхи сортоор гарганабди, — гэжэ техническэ хиналтын таһагай хүдэлмэрилэгшэ В. А. Гордеева бидэндэ хөөрэжэ үгэбэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: А. Н. Шлыковагай бригадын гэшүүд (зүүн гарһаа) Т. Н. Тимофеева, Т. А. Емельянова гэгшэд ажалдаа: лаборантка Г. Суслова, ОТК-гай хидэлмэрилэгшэ В. А. Гордеева гэгшэд продукциинтаа шанарые шалгана; түрүү хүдэлмэрилэгшэ С. Д. Стазникова.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фототекст.

Засагай дээдын зургаануудта

УЛААН ТУГ, МҮНГЭН ШАН

Партиин XXIV съездын шиидхэбэриие, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй һургуули тушаа гаргаһан тогтоолнуудые бэелүүлэн, манай республикын гэгээрэлэй зургаанууд, профсоюзай комитедүүд һуралсалай шэнэ жэлдэ эрхимээр бэлдэхын түлөө Бүхэроссиин социалис мүрысөөндэ оролсоһон байгаа. Һаяхан Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, облпрофсоведтэ мүрысөөнэй дүн гаргагдажа, тусхай тогтоол баталагдаа юм.

Мүрысөөн олонхи аймагуудта эмхитэй байгаа, һургуулиин шэнэ байшангууд, спортивна залнууд, интернадууд, столовонууд, багшанарай гэрнүүд баригдаа. 1975 ондо наймадахи класс дүүргэгшэдэй 96,5 процентнь (1974 ондо 94,4 процент байгаа юм) элдэб янзын дунда һуралсалда хабаадуулагдаа. Социалис мүрысөөнэй шанарые али бүхы талаһаань хаража, сэгнэжэ үзөөд, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, облпрофсовет **Кабанскын аймагые** эрхим амжалта туйлаа гэжэ тоолоод, 1-дэхи һуури олгобо. Тиигээд Кабанскын аймагта Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, облпрофсоведэй дамжуулгын Улаан туг барюулагдажа, 3000 түхэриг мүнгэн шан үгтэхэ болобо.

Хэжэнгын аймаг хоердохи һуури эзэлжэ, Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа, 2000 түхэриг мүнгэн шан абаха болоо. Гурбадахи һууринда **Баргажанай аймаг** гаража, мүн лэ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, облпрофсоведэй Хүндэлэлэй грамотаар, 1000 түхэригөөр шагнагдаа.

Мүнгэн шангуудынь һуралсалай хэрэгсэлнүүдые абалгада гаргашалагдаха юм.

Хурамхаанай, Прибайкалиин, Баунтын, Хойто-Байгалай аймагуудта социалис мүрысөөн һайнаар эмхидхэгдээ гэжэ тоологдобо.

Харин Яруунын, Зэдын, Ахын аймагуудай ажалшадай депутадуудай гүйсэдкомууд, арадай гэгээрэлэй таһагууд, профсоюзай райкомууд социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ талаар эмхидхэлэй хүдэлмэри һулаар ябуулаа гэжэ тогтоол соо тэмдэглэгдээ.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР Н. В. БАРНАКОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-ЭЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэһөөр 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, эрдэм-шэнжэлэлгын олон жэлэй аша үрэтэй ажал ябуулгынь, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые бэлдэхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанайнь түлөө Буряадай хүдөө ажахын институдай растениеводство болон селекциин кафедрые даагша Николай Васильевич **Барнаковые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1975 оной декабриин 17.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР Н. Б. ПАВЛОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-ЭЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэһөөр 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, партийна, совет органуудта олон жэлэй туршада аша үрэтэйгөөр ажаллаһанайнь түлөө Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй хэблэлэй, полиграфиин болон номой худалдаа наймаанай управлениин начальник Николай Баксаевич **Павловые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1975 оной декабриин 17.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР Н. В. ХАЛЕЕВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-ЭЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэһөөр 70 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, республикын партийна, ажахын органуудта олон жэлэй туршада удаан саг соо аша үрэ ехэтэйгээр ажаллаһанайнь, ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанайнь түлөө тусхайта пенсионер Николай Васильевич **Халеевые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1975 оной декабриин 17.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР Н. Н. ВАСИЛЬЕВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын советскэ болон партийна органуудта олон жэлдэ аша үрэ ехэтэйгээр ажаллаһанайнь түлөө Прибайкалиин аймагай Байгалай леспромхозой парткомой секретарь Николай Никонорович **Васильевые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1975 оной декабриин 17.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР Н. Т. РУМЯНЦЕВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэһөөр 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, республикын эдеэ хоолой промышленностиин системэдэ олон жэлэй туршада аша үрэ ехэтэйгээр ажаллаһанайнь түлөө Тарбагатайн кондитерскэ фабрикын директор Николай Трофимович **Румянцевые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1975 оной декабриин 17.

Хилын саанаһаа

· телефон · телеграф · радио

КОММУНИЗМ ТЭЭШЭ ШЭНЭ АЛХАМ

Партиин XXV съездэдэ зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан «СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүд» гэһэн проектдэ зорюулагдаһан материалнуудые социалис оронуудай хэблэл үргэнөөр толилжо үргэлжэлһөөр. Энэ документ хадаа Советскэ Союзые саашадань хүгжөөхэ программа болоно гэжэ аха дүү оронуудай хэблэл тоолоно. Энэнь арадай үндэһэн аша туһада харюусана, аха дүү оронуудтай Соведүүдэй ороной али бүхы харилсаае саашадань гүнзэгырүүлэн хүгжөөлгэдэ, социалис хани нэгэдэлые бэхижүүлгэдэ нүлөөлнэ.

Энэ документ дотор хэгдэһэн тоосоон, ехэ хараа түсэбүүд Советскэ Союзай экономикын хурдан түргөөр хүгжэжэ байһые арсашагүйгөөр элирхэйлэн гэршэлнэ гэжэ Болгариин «Земеделско знаме» газетэ тэмдэглэнэ.

Удаадахи табан жэлдэ Советскэ Союзые хүгжөөлгэдэ хабаатай гайхамшаг документые болгар арад урма баяртайгаар угтаба. Энэ документ БКП-гэй ба КПСС-эй болохоёо байгаа съезднүүдэй хүндэлэлдэ ажалшадай эдэбхи үүсхэл бадаруулһан, эдэниие шэнэ амжалтануудта зоригжуулһан шухала хэрэг болоно гэжэ «Земеделско знаме» газетэ бэшэнэ.

КПСС-эй ЦК-гай проект дотор КПСС-эй XXIV съезд дээрэ абтаһан социально-экономическа асари ехэ зорилгонуудые совет арадай амжалтатайгаар бэелүүлһые элирхэйлэн гэршэлбэ гээд Монголой «Үнэн» газетэ тэмдэглэнэ. Коммунизм байгуулгын хэрэгтэ Соведүүдэй ороной шэнэ ехэ алхам хэһыень энэ проект тодо хурсаар баталба. Совет социально-экономическа шэнэ программые бодото дээрэнь бэелүүлгэ аха дүү социалис оронуудай ажалшадай байдалда шухала удха шанартай байна гээд газетэ тэмдэглэнэ.

Аха дүү Советскэ Союзай ажалшад ниитын үйлэдбэриие ашаг үрэ ехэтэй болгоһоной, тэрэнэй шанарые һайжаруулһанай ашаар түрэл партиингаа экономическа политикые — арадуудай аша туһада, жаргалта байдалда зорюулагдаһан политикые залан сэхээр бэелүүлхэ юм гээд Монголой коммунистнууд, МНР-эй арад зон баталар этигэн найдажа байһанаа мэдүүлнэ гээд «Үнэн» газетэ бэшэнэ.

Арад зоной байдал һайжаруулга хадаа түсэбтэ арбадахи табан жэлэй гол зорилго болоно гээд Польшын «Трибуна работнича» гэжэ газетэ тэмдэглэнэ. Совет засагай 1917 ондо зэбсэг болгожо абаһан программаһаа энэ үндэһэлэн гарана. Энэмнай ажалшадай байдал улам саашадань һайжаруулха гэһэн программа болоно бшуу.

СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ түсэбтэ арбадахи табан жэл шанарай ба ашаг үрын табан жэл болохо байна гээд Чехословакиин «Свободне слово» газетэ бэшэнэ.

Мүнөө үедэ дэлхэйн капитализм хүшэр бэрхэшээлтэй байдалда ороод байнхай. Мүнгэнэйнь үнэ унана, экономиконь тогтууригүй байдалда ороно. Тиигэжэ байхадань Советскэ Союз арадайнгаа ажахые хурдан түргөөр, тогтууритай һайнаар хүгжөөхэ программа табиба.

(ТАСС).

РИМ

КПИ-гэй ЦК-гай ПЛЕНУМ

ТАСС

Тель-Авивһаа абтаһан мэдээсэлнүүдэй ёһоор, Израилиин Коммунис партиин ЦК-гай пленум хүдэлмэрээ дүүргэбэ. КПИ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь М. Вильнерэй, Политбюрогой гэшүүн Б. Гоненой политическэ байдал, партиин ажал ябуулга ба зорилгонууд тухай хэһэн элидхэлнүүдые пленум шагнажа, зүбшэн хэлсэбэ. Израилиин Коммунис партиин XVIII съездые 1976 оной декабриин 15—18-да Тель-Авивта зарлахые КПИ-гэй ЦК тогтоогоо.

Һүүлэй үедэ Израилиин правительство шэнэ дайнай аюулые улам һүжэрөөн дэбэргэхэ гэһэн политика бэелүүлжэ байна гээд КПИ-гэй ЦК-гай политическэ байдал тухай пленумэй тогтоол соо тэмдэглэгдэнэ.

Бэеэ дааһан байдалтай Палестинын гүрэниие байгуулгада заабол тойбо татахабди, Палестиные сүлөөлхэ эмхиин түлөөлэгшэдэй хабаадалгатайгаар ООН-ой Аюулгүйн Соведэй сессиин 1976 оной январь һарада болохо ушарые буруушааһан шиидхэбэри правительствамнай абаха гэһэн премьер-министр Рабин һаяхан мэдүүлһэн байгаа. Голанай гүбээнүүдые, булимтаран эзэмдэгдэһэн бусад газар нютагуудые колони болголго, Ливанда агаарһаа зэрлиг бүдүүлигээр добтолго, булимтаран эзэмдэһэн газар нютагуудтаа хашалта харшалалтануудые хэлгэ — элэ бүгэдэ Израилиин правительствын дай үдхэхэ гэһэн политикые элирхэйлнэ.

США-гай зүгһөө сэрэгэй, финансын ба политическэ туһаламжа, дэмжэлгын үзүүлэгдэһэнэй ашаар эб найрамдалай хэрэгтэ аюултай политикала Израиль үргэлжэлүүлжэ байһаар гээд тогтоол соо хэлэгдэнэ.

Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал тухай ООН-ой абаһан тогтоолнууд Израилиин правительствын политическэ хараа бодолой буруу һүрэһые, уласхоорондын оршон соо тэрэнэй гансаардажа байһые элирхэйлэн гэршэлнэ.

1967 ондо булимтаран эзэмдэһэн Араб бүхы газар нютагуудые сүлөөлөөд, Палестинын араб арадай өөһэдөө өөһэдыгөө тодорхойлхо үндэһэн эрхэнүүдые сахяад, тиин тус районой гүрэнүүдэй амгалан тайбанаар хүгжэхэ таарамжатай байдалай тогтоогдоод байбал, дэлхэйн энэ районд охи түгшүүрилтэй, шахардуу байдал һулируулагдаха аргатай гээд КПИ-гэй ЦК тэмдэглэнэ.

БРАЗЗАВИЛЬ

УЙМӨӨ ХЭГШЭДЭЙ ХҮТЭЛЕЭРИЛЭГШЭДЭЙ УУЛЗАЛГАНУУД

ТАСС

Киншасаһаа абтаһан мэдээсэлнүүдэй ёһоор, Заирай Республикын президент Мобуту Анголодо эб эе таһалһан ФНЛА, УНИТА гэдэг эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд Роберто, Савимби гэгшэдтэ Мбандагта (Заир) уулзажа хөөрэлдэбэ.

Анголые сүлөөлхын түлөө арадай хүдэлөөнэй (МПЛА) толгойлдог Анголын Арадай Республикын хуулита правительствада эсэргүүсэн, ФНЛА, УНИТА зэбсэгтэ тэмсэл хэжэ байнхай.

ТОЛИ

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:

- ТЕАТР ТУХАЙ БОДОМЖО.
- УРАН ШУЛЭГЭЙ ДОЛГИН.
- *ШОГ ЁГТО, БАСНИ*
- *АРАДАЙ АМАН ҮГЫН АБДАРҺАА*

«ТЕАТР ҮҮДЭНҺЭЭ ЭХИЛДЭГ»

Театр гээшын хүмүүжүүлгын ехэ удха шанартай байһан тухай олондо һайн мэдээжэ. Театрай түүхэ үни холоһоо эхитэй. Совет драматургиин, совет театрай ехэ хүгжэлтэдэ габьяатай байһан суута хүнүүдые бидэнэр мэдэнэбди. «Театр үүдэнһээ эхилдэг» гэжэ суута К. С. Станиславский хэлээ һэмнай. Үнэхөөрөөшье, театр гээшэ үүдэнһээ эхилдэг, харагшадай сэдьхэл зүрхые буляан татаха хэрэг жэжэхэн лэ юумэнһээ һабагшатай ха юм. Ямар нэгэн юумэндэ зааха дураяа гутаһан хүн зүжэг харахадаа, ондоогоор ойлгожошье, ондоогоор тайлбарилжашье болохо ха юм.

Телевидени, кино, радиогой бии болоһоор ехэхэн хубилалтанууд болоо гээшэ ааб даа. Илангаяа кино, телевидениин бии болоходо, иимэ үгэ хүүрнүүд ябадаг бэлэй: «Мүнөөшье хүнүүд театртa ябахаяа болихонь. Гэртээ һанаа амархан һуугаад, телевизор харахада ямар һайн гээшэб!»

Телевизор харагшадай тоо олон болоо һэн. Зүгөөр театртa дуратайшуул үсөөрнэ аабы гэхэдэ, тиимэ һанал тон буруу байба. Театртa дуратайшуул жэлһээ жэл бүхэндэ олошорно. Зарим ушарнуудта билет бэдэрһэн хүнүүдэй кассын хажуугаар һүндэлжэ байхань ходо харагдадаг.

Энэ юунһээ болоноб гэхэдэ, театртa дуратай хүнүүд артистнуудай бодото бэеые харахаяа, тэдэнэй наадые сэгнэхэеэ, шэнэ зүжэгтэй танилсахаяа эндэ ерэнэ ха юм.

Театртa дуратай хүнүүдэй олон янзын мэргэжэлтэй, эрдэм һургуулияраа ондо ондоо, эдиршье, дундууршье, үбгэншье, хүгшэншье наһатайнууд байна ха юм.

Мүнөө би эндэ эдир харагшад тухай хөөрэхэ һанаатайб. Балшар наһатанда зорюулагдаһан зүжэгүүд манай Эхэ орон дотор олоор бэшэгдэнэ. Эдир харагшадай театрнууд олон хото городуудта бии. Тиихэдэ манай Улаан-Үдэ хотодо куклын театр байгуулагдаһаар хэдэн жэл боложо байна.

Һургуулиин һурагшад, үхибүүд театртa ябаха дуратай. «Театр болон үхибүүд» гэһэн хүүгэдэй һая үнгэргэгдэһэн долоон хоног хадаа энээниие эли тодоор гэршэлнэ.

Байгша оной ноябриин 23-һаа эхилээд, ноябриин 30 болотор бүхэроссин «Театр болон үхибүүд» гэһэн долоон үдэр республикымнай театрнуудта үнгэрөө. Энэ долоон хоногой үедэ эдир харагшад театрнуудта ерэжэ, багашуулда зорюулагдаһан шэнэ шэнэ зүжэгүүдые хараһан, мэдээжэ артистнуудтай уулзаһан, тэдэнэй ажаябуулгатай дүтөөр танилсаһан байха юм.

Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театрай коллектив энэ долоон хоног үнгэргэлгэдэ айхабтар ехэ хубитаяа оруулаа. «Театр болон үхибүүд» гэһэн долоон хоногой түрүүшын үдэр манай театрай главна режиссер, Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша Ф. Сахиров, Буряадай АССР-эй арадай артист Ц-Д. Пурбуев, Буряадай АССР-эй габьяата артистнууд М. Зориктуева, Л. Дугарова, Г. Бутуханов гэгшэд Улаан-Үдэ хотын һургуулиин һурагшадые, багшанарые хани халуунаар угтажа, театрай ажабайдалтай танилсуулһан, өөһэдынгөө зохёохы ажалтай, энэ коллективэй түсэб, зорилгонууд тухай хөөрэжэ үгэһэн байна. Мүн эдэ үдэрнүүдтэ А. Алексин гэгшын зохёолоор найруулагдаһан «Минии аха кларнет дээрэ наадана» гэһэн зүжэг эдир харагшадта харуулагдаа.

Гадна энэ долоон хоногой үедэ хальмаг уран зохёолшо Алексей Балакаевай «Эжын нангин зүрхэн», дэлхэйн суута драматург Вильям Шекспирэй «Арбан хоёрдохи һүни» гэһэн зүжэгүүд мүн лэ табигдаа. Улаан-Үдын аймагай Кокорино, Ивалга, Оронго тосхонуудай, Улаан-Үдэ хотын 42-дохи, 44-дэхи, 65-дахи һургуулинуудай, нэгэдэхи, хоёрдохи интернат-һургуулинуудай һурагшад эдэ зүжэгүүдыемнай һонирхон хараа. Харин харагшадай конференци юу харуулааб гэхэдэ, эдир харагшаднай театртa ехэ дуратай, драматурги болон театрай сценын хуулинуудые яһала ойлгодог байна. Тиимэһээ хүүгэдтэ зорюулагдаһан зүжэгүүдые бидэнэр табиха ёһотойбди. Теэд манай драматургнууд энэ талаар ехэл «дохолно». Улаан-Үдын куклын театрта мүртэй зүжэг табигданагүй. Энэ театрай бии, үгышье тухайнь хүн зон ёһоор мэдэнэгүй. Юуб гэхэдэ, тэндэ табигдаһан зүжэгүүд удхынгаа, найруулгынгаа талаар ехэ һуланууд байха юм. Арадай аман зохёолһоо гайхамшаг һонин онтохонуудые шэлэн абажа, театрай сценэ дээрэ табяа һаа, ехэл һайн байгаа гэжэ һанагдана.

Мүнөө залуушуулда зорюулагдаһан темэ тухай хэдэн үгэ. Залуушуулда зорюулагдаһан зүжэгүүд манай театрай сценэ дээрэ һүүлэй үедэ яһала табигдажа байна. Эдэ ямар зохёолнууд бэ гэхэдэ, Д. Эрдынеевэй «Эртын хюруу», Д. Дылгыровэй «Залуу наһанай охин», Ц-Д. Дондокова Ф. Сахиров хоёрой «Дабһанай амтан» гэхэ мэтэ зүжэгүүд залуушуулда зорюулагдаһан байна. Теэд залуушуулай темэдэ тон гүнзэгыгөөр, түгэлдэр удхатайгаар бэшэгдэһэн зүжэгүүдэй хомор байһаниинь халагламаар. Энээн тухай манай драматургнууд ойлгожо, мэдэжэ байг лэ!

Бидэнэр, артистнууд, хабар, нажарай сагуудта республикын болон хүршэ областьнуудай хүдөө нютагуудаар ябажа, хүн зондо зүжэгүүдые харуулдаг байнабди. Зүжэгүүдые табихынгаа урда тээ гү, али һүүлдэнь хүн зонтой, харагшадтай хөөрэлдэхэ, һанал бодолоо хубаалдаха ушарнууд али оло дахин болодог. Хүдөө нютагай хүн зон мүнөө эрдэм һургуулитай, гоё һайханиие гүнзэгыгөөр ойлгодог болонхой. Мүнөө үеын байдал, хүдөөдэ ажаллажа байдаг хүнүүд тухай зүжэгүүдые тэдэнэр хараха дуратай байһан тухайгаа сэхэ мэдүүлнэ. Тиимэһээ хүдөөгэй хүн зоной эрилтэдэ хүрэмэ зохёолнуудые манай драматургнууд бэшэхэ зэргэтэй.

Үнгэрэгшэ зун Владивосток хотын искусствын институдые дүүргэжэ, 23 хүбүүд, басагад манай театртa ерэнхэй. Тиимэһээ залуушуулай наадаха зүжэгүүд ехэл хэрэгтэй болоод байна бшуу.

Театрай байшан тухай хэдэн үгэ хэлэхэ һанаатайб. Театраймнай зал тон бага. Дүрбэн баханын саана һууһан хүн сценэ дээрэ табигдажа байһан зүжэгые хаража ядан зободог. Тиигээд сценэмнайшье тон бага. Ёһотой һайн шэмэглэл, декораци түгэс зохидоор хэхын аргагүй. Энээгээр юу хэлэхэеэ һананабши гэхэдэ, манай театрай шэнэ байшангай барилга тон унжагайрһаар. Энэ барилгые түргэдхэхөөр болоо гэжэ һанагдана.

Театрнай жэлһээ жэл бүхэндэ улам олон, уран һайхан, удха түгэлдэр зүжэгүүдые табижа, гоё һайханиие ойлгуулха, хүниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэ хубитаяа оруулжа байг лэ! Үнэн дээрээ театр үүдэнһээ эхилдэг ха юм. Тиимэһээ театрай бүхы хүдэлмэрилэгшэд харагшадай эрилтэдэ хүрэмөөр хүдэлхэ, оролдохо зэргэтэйбди.

Б. АЮШИН,
Буряадай АССР-эй арадай артист.

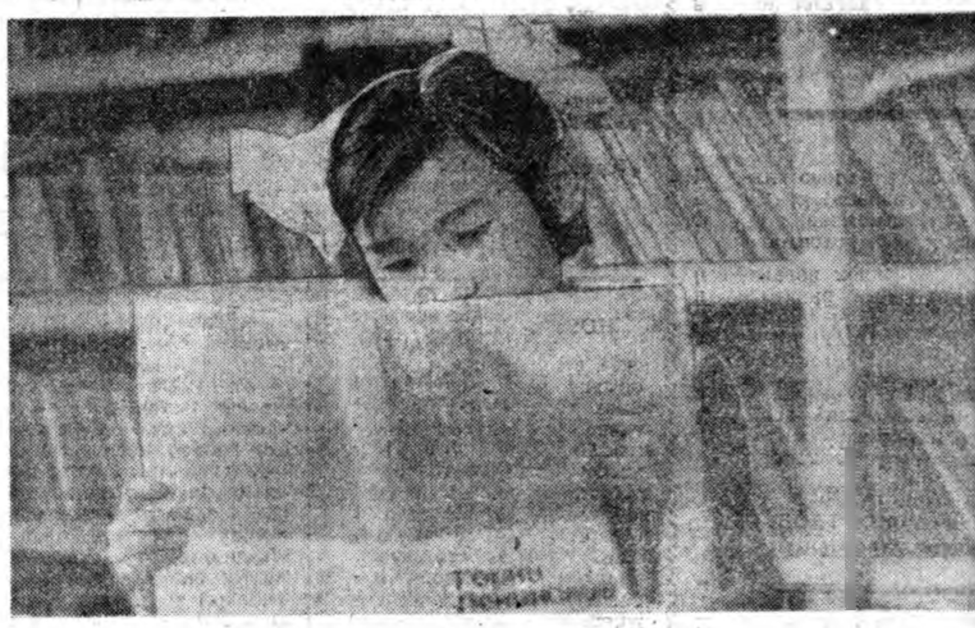

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ленин тухай ном. Д. НИМАЕВАЙ фотоэтюд.

МУЗЕЙ ХЭРЭГТЭЙ

Манай орон дотор литературна музейнүүд нээгдэһээр үнинэй. Тиихэдэ союзна республиканууднаа гадна, автономито республикануудта уран зохёолой музейнүүд жэл бүхэндэ бии болгогдожо байна. Жэшээлхэдэ, уран зохёолшо, драматург Платон Ойунскиин нэрэмжэтэ музей Яхадай АССР-тэ нээгдэһээр үнинэй болонхой. Яхадай мэдээжэ уран зохёолшодой гар бэшэлгэнүүд, дисвнигүүд, олон фото-зурагууд, архивай документнүүд энэ музей стендүүд дээрэ зохидоор табигданхай. Хойто зүгэй республика дотор Совет засагай яажа тогтоһые, тэрэнэй урган хүгжэһые, национальна уран зохёолдо болоһон хубилалтануудые энэ экспонадууд эли тодоор гэршэлэн харуулна. Энэ музейдэ табигдаһан юумэнүүдые 100 мянган хүн зон орожо хараа. Энээн тухай «Труд» газетын 1975 оной ноябриин 30-най номерто бэшэгдэнхэй.

Эгээл иимэ музей манай республикын ниислэл хото Улаан-Үдэдэ нээхээр болоо гэжэ һанагдана. Юуб гэхэдэ, Буряадаймнай ахамад уран зохёолшодой гар бэшэгүүд, фото-зурагууд, тэдэнэй түрүүшын номууд мүнөө хомор болонхой. Энэ хэрэгые республикын мэдээжэ уран зохёолшо, арадай аман зохёол суглуулагша, поэт Илья Николаевич Мадасон эдэбхитэйгээр ябуулдаг. Теэд энэмнай ганса хүнэй суглуулжа байһан хэрэг болоно бшуу.

Үнэн дээрээ уран зохёолой музейн эмхидхэгдээд байгаа һаа, гансашье уран зохёолой бэшэ, Буряадай бүхы искусствын, түүхын, соёл культура болон эрдэм наукын хүгжэлтые музейн экспонадууд дээрэ эли тодоор харуулха арга боломжо олгогдохо һэмнай. Жэшээлхэдэ, Буряад нютагтамнай Совет засагай яажа тогтоһон тухай, арад зоной хэрэгэй түлөө ами наһаяа хайрлангүй тэмсэһэн революционернүүд, Советскэ Союзай Геройнууд, буряад генералнууд, мэдээжэ эрдэмтэд, артистнууд, уран зураашад, композиторнууд тухай материалнуудые эндэ элбэгээр үгэжэ болоно.

Уран зохёолшод Хоца Намсараев, Ц. Дон, Бавасан Абидуев, Бато Базарон, Дамба Дашинимаев, Мунко Саридаг, Солбонэ Туяа болон бусадай гар бэшэгүүд болон тэдэнэй амидыда минһаһан дээрэ буулгажа абаһан үгэнүүдые мүнөө үеын залуушуулда уншахада, шагнахада ехэл һонирхолтой байха гэжэ һанагдана. Наһа бараһан зохёолшодой архивһаа олон материалнуудые абажа, энэ музейдэ табиха шухала. Мүн мүнөөшье үедэ ажаһуужа байһан, зохёохы ажалаа урагшатайгаар ябуулжа байһан бэшээшэдэй хэлэһэн үгэнүүдые, гар бэшэгүүдые эндэ хадагалжа байхада, үлүү бэшэ гэжэ һанагдана.

Хожомоо ошоходоо, иимэ музей хадаа зохёохы ажалтай хүнүүдэй ёһотойл уулзалгын газарнууд болохо ёһотой. Энэ музей соо уншагшадай уулзалгануудые, уншагшадай конференцинүүдые үргэнөөр үнгэргэжэ боломоор ха.

Улаан-Үдэ хотодомнай буряад номой тусхай магазин үгы болоһоор үнинэй. Эгээл тиимэһээ буряад уран зохёолой иимэ музей бии болгохо тухай асуудал эндэ абаһаар лэ гарана. Иимэ музейе бии болгоод байхада, эдир үетэн, залуушуул, буряад уран зохёолые ёһоор мэдэхэгүй хүнүүд Байгал шадарай литературын хүгжэлтые һайн мэдэжэ абаха болоно бшуу. Иимэ музей бии болгохо шухала гэжэ һанагдана. Энээн тухай республикын партийно-советскэ органууд, зохёохы ажалтай холбоонууд бодожо үзэг лэ!

М. МАДАЕВ,
БИОН-ой научна хүдэлмэрилэгшэ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Шиидхэбэри ба дүүргэлтэ — түрүү бэшэг. «КПСС-эй XXV съездэ — эрхим үр тамжа» — суглуулбари. «Механизмууд хэрэглэгдэнэгүй» — шалгалтын комиссиин материал. Областной конференци тухай информационно мэдээсэл.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Ажалша хүн — гол анхаралда» — А. Марковай статья. «Малай һубайралга — ехэ хохидол» — статья. «Коллективэй ажабайдалай экран» — Л. Неретинагай корреспонденци.

Гурбадахи хуудаһанда. «Ара таладань...» — Р. Макальскаягай статья. Хилын саана.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Мүнөө дээрээ урагшатай ябанабди» — Курла хушуу дээрэһээ ерэһэн бэшэг. «Ерэхэ жэлэй хубсаһан» — С. Жилинагай статья.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 10.00 — Ш... һонин. 10.10 — «Улаан Пресня». Москвагай декабриин зэбсэгтэ буһалгаан 70 жэлэй ойдо. 11.10 — «Совет ороной хүнүүд». «Цемент» — уран һайхан фильм (1-дэхи сери, үнгэтэ). 12.30 — «Үглөөнэй почто» — хүгжэмтэ дамжуулга (үнгэтэ). 13.00 — «Танда, т... рэлхидтэ». 13.30 — «Ерыт наашаа онтохон!» (үнгэтэ). 14.00 — Забһарлалга. 14.1... Мультфильм (үнгэтэ). 14.2... «Элүүр энхэ байлга» (үнгэтэ). 14.50 — «VI Бү... хэсоюзна...» Тбилисидэ ... лоһон телевизионно фил... мүүдэй фестивалиин ду... гүүд. 15.35 — «Очевидное — невероятное». 16.3... — «13 стульев» — бога... зүжэгүүдэй телевизион... театр (үнгэтэ). 17.50 — За... һарлалга. 18.00 — Хүгжэм... һонин (үнгэтэ). 18.30 — «В... мя». 19.00 — «Харгы... аюулгүй ябахын түлөө». 19.30 — Хоккей. Финлянди — ЧССР. 20.15 — «Искание миниатюранууд». Нэгэ үй... тэй балет. Новосибирск... гүрэнэй академическэ опе... ба балетэй театрай зү... (үнгэтэ). 21.00 — Шэнэ һ... нин. 21.30 — «Цемент» (... дэхи сери). 22.50 — Заб... лалга. 23.00 — Хоккей. Швеци — СССР.

Цырен-Дулма ДОНДОКОВА

ШАРА НАБША СООГУУРХИ МҮРНҮҮД...

Халаг, халаг, халаг даа,
Хатаршал морим алаг даа.
(Арадай үгэһөө)

Наһан — хабартай,
Намартай, үбэлтэй.
Набша ногоохон зунтай гү,
Нара ёлогоохон зулатай гү?
Зунтай даа, зулатай.
Зун хадаа — зугаатай.
Наран, һаранууд һэлгэжэл байха,
Наһан баригдахагүй — гайха.
Набша сэсэг буршыха,
Наадаһаар ябатар нюуршье уршыха.
Үгтэһэн агшан
Үнгэрхэ дабшан.
«Халаг, халаг, халаг даа,
Хатаршал морим алаг даа»
Үбэл мэдээгүйдэш хүрөөд ерэхэ,
Үбдэгсөө саһан шэдэхэ...
Шуурган эшхэрээд галзуурха,
Шуналш эсээд дуураха,
Далитай мөөрэ эрьехээрээл эрьехэ,
Дахяад хабар! Дэлхэй һолонгоороо
нэрьехэ.

Хүхын дуута һүни —
Хүхюушүүлэй дунда үни,
Хабарые хараасгай урлана,
Халуун дураяа дүүхэй уянгална.
Дуула, дүүхэй,
Залита аадарай задарса,
Захала хүхюутэй,
Залуу наһанай залд гэсэ.
Намда энэ хаһа сэдьхэлдэм,
Наяраад үнгэршэһэнинь шэбшэлдэм.
Унаган хаһа хурдан даа,
Ууладаш тороогүй урдань даа.
Ташуур шаб гээд шуралзаха,
Тангаршааһан сахилгаан мэтэ
зуралзаха.
Тала даб гэхээр шуналыш дуудаха,
Тамхилһан таабай мэтэ дуураха.
Яаруухан даа —
залуу наһан.
Яаш үрдеэгүйдэш —
зам дээрэш саһан.
Тогтоохогүйш —
үхэр бэшэ.
Торгоохогүйш — үүдэтэй бэшэ.

* * *

Хүлэгүүдэймнай табардаг
замуудаар дарьяан,
Хүнхинөөн, машинануудай даршаан.
Ажабайдалнай асараа —
хүхюун хүлгөө,
Ажалла, алдажа болохогүй хүлэгөө.
Үгыл һаа — һалаа,
наһан соогоо ябагаханаар
Үгсысэ буухаш,
алдаһан найдалаа ябталхадаһаар.
Саг алдагдадаг,
Сахилза хагдардаг.
Замбуулин хэды захагүйш һаа,
Заахан шамайе багтаахагүйл.
Эхэ ороншнил шамайе
Элдэб ядаралтайш, жаргалтайш
Эхэ шэнги багтаахал,
Эридтээ унахагүйе заахал.
Хэзээни хойно һүүлдэнь
Хэндэб даа хэлэжэ, өөрыгөө голохош.
Сагаан буурал толгойгоо
Шаагаад абажа болохош.
Шаа, бү шаа —
Саг алдагдаа.
Сахилза хагдараа.
Зүгыш хадаа гэрээ барихадаа
Зүлгэ сэсэгэй үнгэ соо захалдаг.
Балтай зүгын хорхонсог
Баатар ажалай торхошог.

* * *

Наһан үгтэдэг нэгэл удаа,
Нарилаагүй һаа, наранда үлхэһэн
шаажан будаа —
Таһаршабалынь суглуулхагүйш,
шортоо,
Тангарһан морниндол сортоо.
Үгтэһэн ёһон гэнэтэй,
Үтэлхэдөөл мэдэжэ гэмшэлтэй.
«Гэмынь урдаа
Гэмшэлынь хойноо», — гэжэ
Эгээл эндэ хэлэлтэй,
Эсэгэнэрэйнгээ үгэдэ этигэлтэй.

* * *

Намар би баянби гээд,
Нарата шэрээдээ хамагаа дэлгээд,
Оог табина: Оо-һоо!
Орыт, орыт, ургамалнуудни,
Хоныт, үнжыт,
Холын, дүтын урагуудуудни,
Арбузни, алагхан самсаа үмдөө гүш,
Амтаяа ягааханаар үнгэлөө гүш?
Үхибүүд хажуудаш зогсохо,
Үрдилдэжэ эдеэд, зоходохо.
Тэнзэгэр тыквэ ууртай
Тэрэ зэргэлэнхэй укропой суурта й.
Янза, янзын яблоканууд,
Яһатай, яһагүй виноградууд,
Баян шэрээем шэмэглэнэт,
Басагадай зүүдхэлдэл һэнжэгэнэнэт,
Алирһан, нэрһэн, шасаргана
Альганууд соогуур сасарна.
Үнгэ бүриин сэсэгүүдни,
Үхибүүдые һургуулидань үдэшэгты.
Үгэрсэ, хартаабха, капустамни
Үлэрөө баража ядан бү хашарагты.
Шэмэхэн дундаа таанадуудни
Сэдьхэл татахат, бү гажарагты.
Дэлгүүр дэлгэр, хүхюутэй,
Дэлэнтэ үнеэдш һүтэй.
«Намар би баянби», — гээд,
Наадажа хэлээгүйш, этигээб.

(Басни) Ц. ДОНДОГОЙ

БАРИЛДААН

Хара Мунинхын
Хадуушха
Хахад литртэй барилдажа,
Бар хүсэеэ үзэлсэхэ гээд
Баггүй ехээр һаахарба.
— Барагхан хүбүүн
байхалби,
Барандаа үзэхэт! — гэжэ
Хара Мунинхын
Хадуушха
Хамсы шаман аашалба.
Хахад литртэй хоюулан
Харгын бэлшэр дээр
уулзажа,
Харалсан анииргүй
байтараа,
Хам оролсон носолдобо.
Барилдаба, барилдаба,
Бахим оролсон барилдаба,
Гар наанаһаа бололдобо,
Гараа мушхалсан
барилдаба.
Хара Мунинхын
Хадуушха
Хаба шадалаа барагдажа,
Тэд гэдэргээ тангайба,
Тангайһан бэеэрээ...
хуохирба.
— Харагты, би илааб!
— гэжэ
Хахад литр хашхарба.
— Хүсэеэ үзэлсэхэ
гэбэлтнай,
Хүлэйнгөө ула дор
гэшхэхэб!..
Архида диилдэхэгүйб
гэжэ
Ама шүдэ алданхаар,
Хорон шорой унданһаа
Холуур ябаа һааш дээрэ.

Зурагуудынь
Ф. БАЛДАЕВАЙ.

БУРЯАДАЙ УРДАНАЙ ШАГАЙ НААДАН

Хори буряад үни сагһаа хойшо хониной шагайгаар үбэлэй үедэ наададаг заншалтай байһан. Урданай харанхы мунхаг сагта соёл культурын гуламта хүдөө нютагуудта үгы һэмнай. Нэгэ газарта, бэе бэедээ дүтэ һууһан айлнууд үбэлэй ута һүни үльгэр түүхэ хөөрэлдэн, бэһэлиг нюулсажа, өөо өөрын шадабаряар шагай наададаг байһан. Шагай наадан олон янзын юм. Тэдэниие нэрлэбэл: мори урилдааха, шагай шүүрэхэ, таалсаха, хонхо, бүхэ түүхэ, шагалзаха, шагай харбаха гэхэ мэтэ гол түлэб эдэ болоно. Эдэ нааданууд соо шагай харбахые богонихоноор дурдаһуу. Морин хүлэгэй хүлэй шэлбын яһаар хэһэн, арбан табан сантиметр тухай утатай, заһамал нариихан ёрхоор дунда хургаараа няһалан харбадаг байһан. Ёрхоо табижа харбаха эрмэг гарган хэһэн, модон харбуул гэжэ бии байгаа. Хахад метр тухай ута, үргэниинь гушан сантиметр болохо хабтагай дээрэ арбан зургаан шагай һубируулан табяад, дундахи шагай дээрэ туг гэжэ нэгэ шагай табиха. Хоёр можо боложо, гурба-гурбан хүн харбаха ёһотой. Эгээл түрүүн хүн сагаан хониной һүлдэ болохо туг тудажа унагааха ёһотой. Энэ наадан болбол ехэ хүхюун. Мүрысэхэ, илалта туйлахые оролдохо. Наадагшад дуу дуулалдаха даа:

Харбуул ёрхын
хахинаанда
Хашар болоо хургамни.
Хатуу эзэнэй хараалда
Хазагай болоо толгоймни.

Шагайн алишье нааданда сээжээр шагай тоолохо болодог. Мүн баһа таалсаха гэжэ наадан бии. Хэдэн хүнэй гар соо байһан шагайнуудые хамталан, хэды болобоб гэжэ ухаандаа нэмэхэ хэрэгтэй. Дээрэ дурсагдаһан нааданууд эхин һургуулиин үхибүүдэй сээжээр тоо болоходо, ехэ туһатай гэжэ һанагшаб. Мүнөө үедэ тосхон бүхэндэ, томодхогдоһон гүүртэ дээрэ томо томонууд байшангууд бодонхой. Иимэл байшан соо газетэ, журнал уншажа, һониниие дуулахаһаа гадна, хүн сагаан хониной шагайгаар наададаг болоо һаа, һайн байгаа гэжэ һанагдана.

Д. ШИРАБОН.

«СПОРТЛОТОГОЙ», «СПОРТЛОТО-2-ой» ТИРАЖ

«Спортлотогой», «Спортлото-2-ой» декабриин 17... Москвада үнгэргэгдэһэн ... дахи тиражай дүнгүүд ...

«Спортлото»: 9 (бадминтон), 23 (хүнгэн атлетика), 39 (самбо), 44 (фигурна ... жоролго), 45 (футбол), ... (бүмбэгэтэй хоккей);

«Спортлото-2»: 2 (... спорт), 5 (бадминтон), 18 (... родки), 22 (коньки), 29 (... рашютна спорт), 41 (тенн...

(ТАСС)

ШЭНЭ ТААБАРИНУУД

Шанха өөдөө ёдоохой,
Шанха оройдоо һэрбээтэй.
(Антеннэ).

Булсаадайе бугуулидаба,
Хабтаадайе хабшуулба.
(Тобшо тобшолхо,
шагта шагталха).

Хоёр хоёроороо
бүһэлэгдөө,
Хэдыгээрээ дэрлэлсээ:
Олоной байха
Оройгүй гэр,
Олоной эдеэлхэ
Онгоошхотой гэр.
(Хорёо).

Үлхөө олон арзаахай —
Хүн амитанай хүрэшэгүй.
(Арзагар шабын
түмэр).

Ангаһые ундалуулдаг
хубалза.
(Фляга).

Нёлбуулнаб, нёлбуулнаб,
Нойтон болоноб.
Үрэнэб, үрэнэб,
Хурса болгоноб.
(Бүлюу).

Сэхэ модон,
Матамал модон,
Тохигор түмэр
Хамта нүхэсөөд,
Ондо орохо
Обогор эдеэ таһалба.
(Хажуур).

Хоёр ехэ хүсэн,
Хоёр харша хүсэн:
Туһатайшье, аюултайшье,
Һайтайшье, муутайшье.
(Гал, уһан).

* * *

Хүхэ бэшэ аад, ХҮХЭ,
Буха бэшэ аад, БУХА,
Алаг бэшэ аад, АЛАГ,
Адууһан бэшэ аад,
ДААГАН.
Амитанай бэшэ аад,
НОХОЙН
Үнэршэ бэшэ аад,
ХОНШООР.
Шубуунай бэшэ аад,
ШААЗГАЙН,
Хюмһатай бэшэ аад,
ҺАБАР.
Мал бэшэ аад, ҮХЭР,
Харадаг бэшэ аад,
НЮДЭН.
Тэнгэри бэшэ аад,
ХОНГОР,
Бадардаг бэшэ аад,
ЗУЛА.
Лама бэшэ аад, ЛАМА,
Толгой бэшэ аад, ТАРХИ.
Мал бэшэ аад, ЯМААН,
Халуун бэшэ аад,
ХАЛААХАЙ.

* * *

Ябаганай газарта
ябагадааб гээд,
сагаа баража болохогүй.
Хонолгын газарта
холодооб гээд,
хоногоо баража
болохогүй.
Ажалаар олоһон зөөри
амтатай,
Мэхээр олоһон зөөри
гашуун.
Тулюурхан ябахадаш,
Туталшье һаа мүргөөд
саашалха,
Барагтайхан ябахадаш,
Буруушье һаа хараад
мөөрэхэ.
Тулюур ябахадаш,
Түрэл саданшье олдохоёо
болнхо,
Барагтайхан ябахадаш,
Баабай, абгай гээшэн
олон болохо.
Ухаан — унгилхада
хурдан,
Уһан — уруудхуулда
хурдан.

Б. НАМСАРАЙН.

ҺУРГААЛ БОЛГОН ХЭЛЭҺЭН АРАДАЙ ҮГЭНҮҮД

Өөртөө үлэ хүсэхэ юумые
Бусадта бүүхэн үйлэдэ.
Мүнөө үдэр хэхэ юумэеэ
Үглөө бү болго.
Үгэеэ шүүгээд хэлэ.
Үрнез мэдээд эюулэ.
Энэ бэеэ эрдэнеэр
шэмэнхаар,
Эрдэмээр шэмэһэн дээрэ.
Хара һанаатада бү халда,
Харгын шабарта бү оро.
Шамарланхаар, шангаар
бари.
Алданхаар, абажа һала.
Хэнэйшье урда муу
мэхээ бү гарга
Хэнэйшье урда бэеэ доро
бү аба.
Үритэ хүн хүнэй үриие
бү хэлэ,
Бэетэ хүн хүнэй бэеые
бү хэлэ.
Анзаһа барижа газар
хахала,
Ажал хэжэ жаргал асара.
Хооһон тархи бадашаха,
Хооһон боошхо наярха.
Зоной айлай сэргэһээ
морин таһардаггүй.
Харуу айлай газаа хүн
харагдадаггүй.
Өөрынгөө шарайе
гэрэлһээ хараха,
Өөрынгөө мууе хүнһөө
олохо.
Муу хүн заабарнда
орохогүй,
Нохой туубарнда
орохогүй.
Эбдэхэдэ юумые бэлэн
аад,
Хэхэдэ — хэдэр.
Харюу хүн нюургүй,
Харуу хүн нүхэргүй.
Хаартын харгы
халтирхай,
Архиин харгы аюултай.
Ажалһаа жаргал
дэлгэрдэг,
Азаһаа баяр дэлбэрдэг.
Хамаг юумые харуулдаг
— нюдэн,
Хамаг юумые мэдүүлдэг
— эрдэм.

Д. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ суглуулбариһаа.

ЗАҺАБАРИ

Манай газетын үсэгэлдэр номерой нэгэдэхи хуудаһанда толилогдоһон фото-зурагай текстые Улаан-Үдын аймагай «Байгал» гэжэ һуралсалай ажахын ахалагша хонишон Бальжин Соктоевич Цыр... гэжэ уншахые гуйгдана. ... фото-зурагта буруу текст ... һэн редакциин хүдэлмэрил... шэдэ зэмэ тохогдоо.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

□ «БУРЯАД ҮНЭН» □ 1975 оной декабриин 20. □ 4-дэхи хуудаһан □ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-00767. Заказ № 01...